

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH W GMINIE
DĘBOWIEC
NA LATA 2012-2020**

SPIS TREŚCI

A. CZĘŚĆ OGÓLNA	3
I. OPIS STRATEGII	3
II. PODSTAWA PRAWNA.....	3
III. ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM, STRATEGIAMI EUROPEJSKIMI, NARODOWYMI I LOKALNYMI	4
IV. ZAŁOŻENIA STRATEGII	6
B. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DĘBOWIEC ZA LATA 2005-2011	8
I. INFORMACJE OGÓLNE - BAZA.....	8
II. DANE DEMOGRAFICZNE	12
III. EDUKACJA.....	15
IV. GOSPODARKA	17
V. POMOC SPOŁECZNA	18
VI. SŁUŻBA ZDROWIA	29
VII. BUDOWNICTWO MIESZKALNICTWO.....	30
VIII. PROBLEMY SPOŁECZNE	32
VIII.1 PRZEMOC	32
VIII.2 UZALEŻNIENIA	34
VIII.3 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	36
VIII.4 BEZDOMNOŚĆ	38
VIII.5 BEZROBOCIE	39
IX. WNIOSKI	41
C. KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2020	43
I. OPIS PROGRAMU	43
II. STAROŚĆ	44
III. PRZEMOC DOMOWA	46
IV. POMOC NA RZECZ RODZIN Z PROBLEMAMI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYMI.....	47
V. UZALEŻNIENIA	49

CZEŚĆ A

OPIS STRATEGII

Rozwiązywanie problemów społecznych¹ ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych stanowi jedno z zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania w obszarze pomocy społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji powinny być pozostałe organizacje i instytucje, należące do różnych sektorów życia publicznego(kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe). Szczególnie istotna rola przypada w tym systemie samorządowi lokalnemu.

Efektywna realizacja pomocy społecznej możliwa jest dzięki rzetelnej diagnozie rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowemu planowi działań. Odpowiedzią na te postulaty jest niniejsza strategia. Przystępując do jej opracowania oparto się na diagnozie obejmującej lata 2005 do 2010, uzupełniając danymi dostępnymi za 2011 rok, w zakresie edukacji i pomocy społecznej.

Strategia powstała jako wynik pracy analitycznej pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przy współpracy pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy.

I PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

I.1. Powiązanie z innymi krajowymi aktami prawnymi

Strategia nawiązuje i korzysta z rozwiązań innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- ↳ ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ↳ ustawy o pomocy społecznej,
- ↳ ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ↳ ustawy o zatrudnieniu socjalnym,
- ↳ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ↳ ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ↳ ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ↳ ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ↳ ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹ Problem społeczny to zjawisko niepożądane i kłopotliwe o dużym natężeniu, częstotliwości i zasięgu, powoduje negatywne następstwa w życiu zbiorowym, poruszające znaczną część społeczeństwa, wydaje się możliwe do przewyciężenia przez zbiorowe działanie.

II ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM, STRATEGIAMI EUROPEJSKIMI, NARODOWYMI I LOKALNYMI

II.1. Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquiscommunautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w poszczególnych krajach członkowskich, funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii Europejskiej koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnego rynku. Niniejsza strategia jest spójna z polityką społeczną Unii Europejskiej.

II.2. Zgodność ze strategiami europejskimi

Cele strategii, zgodne są ze Strategią Lizbońską i wpisują się w priorytety Europejskiej Strategii Zatrudnienia "Równość Szans".

II.3. Zgodność z Europejskim Funduszem Społecznym

Założenia strategii tworzą warunki do realizacji projektów w obszarach wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego: aktywne formy walki z bezrobociem, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, rozwój powszechnego kształcenia oraz aktywizacja zawodowa kobiet.

II.4. Zgodność z priorytetami inicjatywy wspólnotowej Equal

Strategia wpisuje się w działania, które zostały wybrane do realizacji w Polsce w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, a zwłaszcza w działania: *Promowanie rynku pracy otwartego dla wszystkich poprzez ułatwanie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom, które doświadczają dyskryminacji, Wzmocnienie krajowej strategii gospodarki społecznej poprzez podnoszenie jakości zatrudnienia w sektorze usług oraz rozwój zatrudnienia socjalnego, Godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja zawodowa kobiet i mężczyzn poprzez rozwój i promocję elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy oraz działań towarzyszących.*

II.5. Zgodność z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest spójna z celami horyzontalnymi Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w szczególności z celem 2 *poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej*, oraz celem 6 *wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich* za pośrednictwem celu głównego *wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej*. Ponadto strategia jest zgodna z celami strategicznymi:

- 1) podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- 2) zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego.

Założenia strategii respektują „Zasady równości szans kobiet i mężczyzn” oraz są zgodne z założeniami Priorytetu I: Zatrudnienie i integracja społeczna; Priorytetu VII: Promocja integracji społecznej i Priorytetu IX rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

II.6. Zgodność z Narodowym Planem Rozwoju i programami operacyjnymi

Strategia Gminy Dębowiec jest spójna z celem Narodowego Planu Rozwoju 2007 – 2013: *rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym*. Jednym z niezbędnych warunków wypełnienia tego celu jest wyrównywanie szans osób wykluczonych i ich integracja oraz przeciwdziałanie dyskryminacji różnych grup społecznych. Strategia zakłada realizację tych działań, przez co jest zgodna z priorytetami Sektorowego

Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich”, a zwłaszcza z następującymi działaniami w Priorytecie 1 „Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej”:

1.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.

1.4 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

1.5 Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka.

1.6 Integracja i reintegracja zawodowa kobiet.

Strategia jest spójna również ze Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego, priorytetem 3 „Rozwój lokalny”, działaniem 3.1 „Infrastruktura lokalna”.

II.7. Zgodność ze „Strategią Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013”

Niniejsza strategia jest zgodna z celami „Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013” przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 13 września 2005 r., jako dokument realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013 w szczególności z:

Priorytetem 1 – Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci,

Priorytetem 2 – Wdrożenie aktywnej polityki społecznej,

Priorytetem 3 – Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych,

Priorytetem 4 – Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym,

Priorytetu 5 – Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych i priorytetu 6 – Partnerstwo publiczno – społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

II.8. Zgodność ze „Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020”

„Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020” za obszary priorytetowe dla polityki społecznej przyjmuje:

- wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji,
- rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej,
- wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej,
- tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych
- przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych
- wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej
- bezpieczeństwo publiczne.

Celem głównym tej strategii jest *poprawa życia mieszkańców województwa śląskiego*. Będzie on realizowany poprzez cele strategiczne:

- 1) wzmocnienie polityki prorodzinnej,
- 2) wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- 3) wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych,
- 4) wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych,
- 5) wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
- 6) przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- 7) wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

Są to cele, których osiągnięcie zakłada również niniejsza strategia.

II.9. Zgodność ze „Strategią rozwoju Śląska Cieszyńskiego na lata 2001 - 2016”

Strategia niniejsza jest zgodna z zapisami „Strategii Rozwoju Śląska Cieszyńskiego na lata 2001-2016”, i wpisuje się w:

- a) obszar: *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, cel strategiczny: *Dostosowanie pomocy społecznej do standardów Unii Europejskiej*, cele operacyjne: *Rozwinięcie różnorodnych form pomocy środowiskowej dla osób potrzebujących, Stworzenie nowoczesnego systemu pomocy dziecku i rodzinie,*

- b) cel strategiczny: *Powstanie i realizacja, kompleksowego, skoordynowanego programu profilaktyki i promocji zdrowia oraz rozwiązywania problemów społecznych, cele operacyjne: Tworzenie form współpracy środowisk działających w sferze pomocy społecznej, Wspieranie działań organizacji pozarządowych.*

II.8. Zgodność ze „Strategią Rozwoju Gminy Dębowiec 2004-2016”

„Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec nakreśla ogólne ramy w obszarze polityki społecznej w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, oświaty i gospodarki komunalnej.

Określa też procesy rozwojowe w polu strategicznym „Edukacja i integracja społeczności”:

- doskonalenie w organizacji lokalnej oświaty,
- edukacja zdrowotna, ekologiczna i regionalna,
- dalszy rozwój placówek sportowych i kulturalnych, w tym utworzenie nowych ośrodków kultury,
- integracja społeczności lokalnej w ramach gminy,
- kształtowanie lokalnych elit i ich współpraca dla dobra gminy,
- rozwój różnych form ekspresji patriotyzmu lokalnego.

„Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec ” nie zawiera szczegółowych rozwiązań w obszarze polityki i integracji społecznej, w związku z czym strategia niniejsza stanowić będzie dokument komplementarny dla strategii rozwoju, obejmując swym zakresem tematykę rozwoju społecznego i wyrównywania szans wszystkich mieszkańców Gminy Dębowiec.

III ZAŁOŻENIA STRATEGII

III.1. Cel główny

Celem głównym strategii jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców gminy oraz budowa otwartego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego, w którym pełny, aktywny i świadomy udział wezmą wszyscy mieszkańcy Gminy Dębowiec, bez względu na płeć, rasę, pochodzenie, narodowość, niepełnosprawność fizyczną i psychiczną, przynależność do grupy wyznaniowej, wiekowej czy orientację seksualną.

III.2. Cele szczegółowe

1. Integracja społeczna i zawodowa grup wykluczonych lub dyskryminowanych oraz wsparcie grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
3. Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji.
4. Wspieranie aktywizacji osób starszych.
5. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych
6. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
7. Stworzenie warunków i możliwości rozwoju działań samopomocowych mieszkańców.
8. Zaangażowanie na zasadach jawności, partnerstwa oraz pomocniczości wszystkich grup społeczności lokalnej w budowę nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego w Gminie Dębowiec.
9. Stworzenie podstaw do przygotowywania projektów i programów rozszerzających działania opisane w strategii i wprowadzających innowacyjne formy realizacji jej celów.

III.3. Struktura

Na strategię składają się:

- a) część ogólna zawierająca opis strategii, podstawę prawną, zgodność z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej, prawem narodowym i lokalnym oraz założenia strategii,
- b) analizę problemów społecznych Gminy Dębowiec za lata 2005 – 2011,

c) kierunki działań na lata 2012 – 2020, skierowanych do osób bezrobotnych, starych, bezdomnych, niepełnosprawnych, ofiar i sprawców przemocy domowej oraz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

III.4. Programy powiązane

Uzupełnieniem strategii są programy funkcjonujące w Gminie Dębowiec:

- a) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Dębowiec,
- b) Gminny Program Przeciwdziałania Narkomani,
- c) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy,
- d) Wieloletni plan inwestycyjny,
- e) Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Dębowiec na lata 2011-2016,
- f) Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec 2004 – 2016,

Ogólne zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym współpracy w obszarze pomocy społecznej oraz konkretne zadania realizowane w tym zakresie w kolejnych latach określone są w *Programie Współpracy Gminy Dębowiec z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Podmiotami w Zakresie Działalności Pożytku Publicznego*.

III.5. Zagrożenia

Funkcjonujący obecnie w Polsce system prawa, w tym prawa lokalnego, stwarza dobre warunki do wdrażania strategii w obecnym kształcie. Zagrożeniem dla jej realizacji może być odejście od uchwalonych w ostatnim czasie ustaw i rezygnacja z wprowadzanej zasady partnerstwa międzysektorowego w rozwiązywaniu problemów społecznych, ekonomicznych, itd. Poważnym zagrożeniem dla wdrożenia strategii jest pogłębiający się kryzys ekonomiczny zwłaszcza w strefie Euro oraz zahamowanie wzrostu gospodarczego i znaczący wzrost bezrobocia, co w efekcie wpływa na trudną sytuację ekonomiczną gminy i może doprowadzić do ograniczenia środków na realizację strategii.

Przeszkodą w realizacji strategii może stać się również niedostosowanie kwalifikacji kadr służb społecznych oraz organizacji pozarządowych.

III.6. Zarządzanie i wdrażanie

Strategia wdrażana będzie przez koalicję instytucji i organizacji, należących do 3 sektorów: publicznego, prywatnego i pozarządowego, współpracujących na zasadach równości, partnerstwa i jawności. Za koordynację wdrażania strategii odpowiedzialny będzie, z mocy ustawy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowcu.

We wdrażanie strategii zaangażowani będą, na zasadach partnerstwa, odbiorcy bezpośredni.

III.7. Promocja

Wszystkie działania realizowane w ramach strategii będą jawne; informacja o kolejnych etapach jej wdrażania, a także o wszelkich zmianach, będzie dostępna dla wszystkich mieszkańców Gminy Dębowiec. Partnerzy realizujący strategię prowadzić będą jej promocję we wszystkich dostępnych środkach przekazu, szczególnie w lokalnej gazecie „Dębowieści”, w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Dębowiec oraz zapewniając, stosownie do możliwości, rozpowszechnienie informacji o strategii na terenie gminy, Polski, państw członkowskich Unii Europejskiej oraz na terenie innych państw.

CZĘŚĆ B

ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

GMINY DĘBOWIECZA LATA 2005-2011

I Informacje ogólne - baza

Gmina Dębowiec leży w zachodniej części Pogórza Cieszyńskiego, w trójkącie miast Cieszyn – Skoczów – Strumień, w dolinie rzeki Knajki, dopływie Wisły, która bierze początek pod górą Chełm. Dębowiec to gmina wiejska obejmująca swym zasięgiem 7 sołectw: Dębowiec, Ogrodzoną, Simoradz, Iskrzyczyn, Kostkowice, Gumna i Łączkę o łącznej powierzchni 4248 ha. Jej obszar w dniu 31 grudnia 2011 roku zamieszkiwały 5604 osoby.

Pierwsze wzmianki dotyczące terenów należących do gminy pochodzą z XIII wieku. Najwcześniej, bo już w 1223 r. w dokumentach wymieniane były Iskrzyczyn i Ogrodzona, jednak najwięcej informacji zachowało się o Simoradzu. Gotycki kościół pod wezwaniem św. Jakuba, wzniesiony został w XV w. w Simoradzu, a rozbudowany w 1892 r. W kościele tym jest barokowy ołtarz z pierwszej połowy XVII w. i również barokowe organy z XVIII w. Także w Simoradzu znajduje się drewniany spichlerz zbudowany w drugiej połowie XVII w. i dawna gorzelnia z pierwszej połowy XIX w. W Ogrodzonej najstarszym zabytkiem jest kościół św. Mateusza z 1885 r. Nieco młodsze wiekiem są pozostałe sołectwa gminy. Zapisy o Kostkowicach i Dębowcu pochodzą z 1305 r., Łączkę wymieniano w 1466 r., a najmłodsze sołectwo gminy - Gumna w 1523 r. Na terenie wsi Dębowiec do ciekawych i oryginalnych pozostałości zabudowań folwarcznych należy spichlerz zbudowany na przełomie XVIII i XIX w. Jest to budowla z kamienia i cegły, wzniesiona na planie ośmioboku i okryta dachem gontowym. Do zabytkowych obiektów gminy należą 3 budynki szkolne. Pierwszy z nich wybudowany został w Dębowcu w 1908 r. z okazji 60-lecia panowania monarchii austriackiego Franciszka Józefa. Drugi znajduje się w Simoradzu i liczy 100 lat, a trzeci powstał w Ogrodzonej w 1912 r.

Obecnie na terenie gminy działa 6 jednostek ochotniczej straży pożarnej liczących łącznie 180 członków. Jednostki te posiadają: 3 samochody pożarnicze średnie, 5 samochodów typu lekkiego oraz 6 remiz. O historii terenów należących dzisiaj do Gminy Dębowiec stanowią nie tylko zabytkowe budowle czy zapiski w starych dokumentach. „Mówią” o niej także występujące tutaj pomniki przyrody, głównie dęby rosnące w większości w dolinie rzeki Knajki. Jest ich zarejestrowanych 13 i są nimi zarówno pojedyncze drzewa jak i grupy drzew. Do najcenniejszych okazów należy 6 dębów szypułkowych liczących po 300 lat, których obwody sięgają od 345 cm do 470 cm. Innym wartym odnotowania pomnikiem przyrody jest iglicznia trójcierniowa, licząca 215 cm obwodu i 23 m wysokości. Część sołectwa Dębowiec i sołectwo Simoradz wchodzi w obręb obszaru o nazwie Dolina Górnej Wisły, który zaproponowany został jako obszar specjalnej ochrony. Drugi z obszarów nosi nazwę Kamieniec i znajduje się na terenie Ogrodzonej. Wchodzi on w skład ostoi o nazwie Cieszyńskie Źródła Tufowe zaproponowanej do sieci Natura 2000 jako specjalny obszar ochrony. Okolice Simoradza i Dębowca od lat słyną z bogatych pokładów gazu ziemnego oraz solanek jodowo – bromowych.²

Ponad 50% terenów gminy to grunty orne, stąd też rolniczy charakter tego obszaru. Na terenie Gminy Dębowiec są korzystne warunki do produkcji rolniczej. Stąd też wiodącymi kierunkami produkcji rolnej jest uprawa roślin zbożowych i pastewnych, a ponadto produkcja zwierzęca oraz drobiarstwo. Długą historię na tym terenie ma hodowla ryb. Obecnie największym hodowcą ryb jest Gospodarstwo Rybackie w Dębowcu, w którym m. in.

² Praca magisterska Pani Doroty Hanzel „Rodziny korzystające z pomocy społecznej na przykładzie działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowcu” Uniwersytet Śląski Cieszyn 2010

prowadzone są wylęgi wielu gatunków ryb słodkowodnych, posiada ono stawy o powierzchni liczącej 237 ha.

W gminie istnieją dobre warunki do uprawiania sportu. Baza posiadana przez 6 działających na terenie gminy, klubów sportowych stwarza możliwości czynnego uprawiania sportu w sekcjach takich jak: piłka nożna, judo, piłka siatkowa, szachy, tenis ziemny i stołowy oraz strzelectwo sportowe. Okazje do uprawiania sportu dają też ścieżki rowerowe, prowadzące przez gminę malowniczymi trasami. Oprócz zawodów sportowych do gminnej tradycji należy organizowana od kilku lat Spartakiada Sołectw. Jest ona okazją przede wszystkim do wspólnej zabawy mieszkańców gminy, ale też rywalizacji o zdobycie jak najlepszego miejsca w poważnych, ale też komicznych konkurencjach. W ostatnich latach dużymi sukcesami może się pochwalić Modelarnia „Delfin” - w 2011 roku była ona organizatorem Mistrzostw Polski Modeli Redukcyjnych klasy NS i NSS oraz Stowarzyszenie Sportowe „Dąb”, którego judocy zajmują czołowe miejsca w imprezach sportowych klasy mistrzowskiej, na poziomie regionalnym i krajowym.

Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Dębowcu działa od 2008 roku. Celem jego działalności jest integracja mieszkańców terenu Gminy Dębowiec, poprzez działalność kulturalną. Poprzez integrację rozumiemy dialog społeczno – kulturowy i tworzenie równych szans dostępności do kultury wszystkich mieszkańców aż siedmiu sołectw naszej gminy. Upowszechnianie i udostępnianie kultury oraz zaspokajanie potrzeb kulturalnych, jest istotne dla lokalnej społeczności osadzonej w takim bogactwie tradycji i wartości historycznej. Co roku GOKSiT stara się sprostać oczekiwaniom mieszkańców poprzez realizację kalendarza imprez i wydarzeń. Instytucja zajmuje się organizowaniem imprez o charakterze cyklicznym, a także rokrocznie poszerza swoją ofertę dla wielbicieli muzyki, kina, teatru, tańca, sztuk plastycznych. Obecnie w Ośrodku prowadzone są sekcje kółka plastycznego dla dzieci, zespół gitarowy, zajęcia indywidualne nauki gry na gitarze, zajęcia wokalne, zajęcia teatralne o charakterze ludowym, Dziecięcy Zespół Regionalny „Mali Dębowczanie”, kółka modelarskie, zajęcia z salsy, zajęcia z aerobiku, Klub Kobiet Twórczych. Jako, że sekcja gitarowa może się już pochwalić wykonaniem określonego repertuaru, wkrótce zamierza się stworzyć na jej podstawie kolejny zespół wokalnie - instrumentalny.

Oprócz oferty zajęć GOKSiT zajmuje się organizacją tak ważnych dla gminy imprez jak: Dożynki, Spartakiada Sołectw, Kiermasz Wielkanocny, Bieg Wiosny, Cykl Artystycznych Czwartków przy fontannie solankowej w Dębowcu, Kiermasz Bożonarodzeniowy. Organizowany jest także Dzień Dziecka, Międzynarodowy Dzień Kobiet i inne święta związane z kalendarzem rocznym. Wielkim wydarzeniem były obchody 70. Rocznicy zrzutu „Cichociemnych” w Dębowcu. W ten sposób uczciliśmy narodową pamięć o pierwszych spadochronowych skoczkach, którzy w trakcie II wojny światowej wylądowali w Dębowcu. Nie zapomina się także o współpracy z organizacjami z terenu Gminy: Stowarzyszeniem „Inicjatywa” z Ogrodzonej, Biblioteką Publiczną w Dębowcu, szkołami i parafiami z terenu gminy. Nawiązano współpracę z Miejskim Domem Kultury w Skoczowie. Poza typową dla instytucji kultury działalnością, GOKSiT zajmuje się dodatkowo redagowaniem i wydawaniem „Dębowieści” lokalnej gazety Gminy Dębowiec. Rozszerzana jest działalność wydawnicza i tak w 2010 r. wydano z pozyskanych środków unijnych publikację autorstwa G. Michny, dotyczącą historii sołectwa Simoradz. Pod koniec 2010 r. Gminny Ośrodek Kultury rozszerzył infrastrukturę o nowy budynek w miejscowości Gumna. W Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji w Gumnach będzie można promować aktywny, zdrowy i sportowy styl życia, wśród mieszkańców gminy. Zdrowa sportowa rywalizacja, zasady fair play i promocja zdrowia to części składowe, ich działalności. W realizacji zadań przez GOKSiT niezwykle ważną rolę odgrywają dzieci, ponieważ to one w przyszłości będą wydawać najpiękniejsze owoce naszej pracy. Przez zabawę wprowadzane są w wielobarwną mozaikę świata kultury. Tym, dla których

finanse stanowią barierę w dostępności do dóbr kultury, oferowane są rokrocznie wakacje i ferie w GOKSiT. Z roku na rok coraz więcej dzieci korzysta z tej formy spędzania czasu wolnego w GOKSiT. Organizowane są także wyjazdy dziecięcych zespołów na przeglądy i konkursy a także do kina i teatru. GOKSiT pełni także rolę punktu informacji turystycznej w naszej gminie. Dysponuje pomieszczeniami do organizacji, spotkań, konferencji, szkoleń. Na terenie Ośrodka turystyki mogą także skorzystać z noclegu i spędzić miło czas w gminie na wypoczynku i rekreacji. Realizowane są też ciekawe spotkania z o charakterze podróżniczym. GOKSiT czyni wszelkie starania, aby promować swoją gminną działalność i docierać z informacją do mieszkańców wszystkich sołectw. Ważnym nośnikiem informacji jest strona internetowa www.ck.debowiec.com.pl. GOKSiT stara się poprzez podniesienie jakości życia kulturalnego zwiększyć jeszcze bardziej atrakcyjność Gminy Dębowiec. Jest jako instytucja żywym nośnikiem tożsamości regionalnej mieszkańców i stara się sprostać ich oczekiwaniom, tak aby mogli poznać własne potrzeby, gusta, dokonać wyboru, oceny – aby mogli lepiej poznać samych siebie. Po trzech latach działalności wiemy, że GOKSiT jest w odpowiednim miejscu, w gminie gdzie ludzie mają kulturę w sercach.

Gmina może stanowić także dobrą bazę wypadową do atrakcyjnych miejscowości Beskidu Śląskiego. Możliwość ich zwiedzenia zapewnia dobra dostępność komunikacyjna. Jeśli ktoś nie dysponuje własnym środkiem transportu może skorzystać z usług trzech przedsiębiorstw komunikacyjnych zapewniających regularne przewozy na terenie gminy.

Chcąc zaspokoić potrzeby mieszkańców oraz sprostać wymogom cywilizacyjnym XXI wieku gmina podejmuje liczne przedsięwzięcia inwestycyjne. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat wybudowano ośrodek zdrowia z apteką i mieszkaniami, ukończono nową Szkołę w Dębowcu wraz z salą gimnastyczną i boiskiem sportowym, zaś trudnym do zrealizowania marzeniem jest uzupełnienie tego kompleksu oświatowego o kryty basen kąpielowy.

W trosce o czystość środowiska uruchomiono w 1994 r. mechaniczno - biologiczną oczyszczalnię ścieków w Dębowcu, a 4 lata później nowoczesną oczyszczalnię w Ogródzonej wraz z kolektorami sanitarnymi. Na przestrzeni ostatnich kilku lat kontynuowano prace związane z unowocześnianiem oczyszczalni oraz rozbudową kanalizacji, doprowadzeniem wody, sieciami wodociągowymi do gospodarstw domowych i innych obiektów. W 2009 roku 84% ogółu mieszkańców gminy korzystało z sieci wodociągowej. Tabela nr 1 przedstawia ilość mieszkań na terenie Gminy Dębowiec oraz instalacje techniczno-sanitarne zasobów mieszkaniowych gminy w latach 2005 do 2010 roku.³

Tabela nr 1. Zasoby mieszkaniowe Gminy Dębowiec i ich wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne

Zasoby mieszkaniowe Gminy Dębowiec i ich wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne						
	lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mieszkania na terenie Gminy Dębowiec ogółem	1576	1589	1599	1619	1630	1647
W tym wyposażone w:						
Wodociąg	1541	1554	1564	1584	1696	1612
Ustęp splukiwany	1427	1440	1450	1470	1482	1498
Łazienkę	1463	1476	1486	1506	1518	1534
Centralne Ogrzewanie	1402	1415	1425	1445	1456	1472
Gaz sieciowy	1283	1284	1291	1298	1304	1304

³ Przedstawione dane dotyczące lat 2005 do 2010 pochodzą ze strony internetowej GUS www.stat.gov.pl.

Z przedstawionej tabeli wynika, że zaopatrzeniem w wodę z wodociągów objęto znaczną część mieszkańców gminy. Na 1647 mieszkań w 1612 jest wodociąg. Sieć wodociągowa istnieje we wszystkich siedmiu sołectwach, jedynie budynki znacznie oddalone od zwartej zabudowy nie mają możliwości podłączenia do sieci wodociągowej. Jednakże nie zawsze podłączenie do sieci wodociągowej połączone jest z posiadaniem łazienki i spłukiwanego ustępu. Łazienkę posiada 1634 mieszkań, natomiast ustęp spłukiwany jest w 1498 mieszkaniach. W instalację co wyposażone są 1472 mieszkania. Do 1304 mieszkań na terenie gminy dociera gaz sieciowy. Gorzej przedstawia się stan kanalizacji. W tabeli nr 2 przedstawiono stan kanalizacji na terenie Gminy Dębowiec w latach 2005 do 2010⁴.

Tabela nr 2. Urządzenia sieciowe kanalizacja

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Dębowiec								
	Jedn. miary	lata						
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	15,8	17,9	21,8	21,8	22,9	22,9	Brak danych
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuka	208	215	258	258	280	280	Brak danych
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1607	1625	1734	1729	1788	1788	Brak danych

Na koniec 2010 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 32% ludności gminy. Sieć ta jest systematycznie rozbudowywana. Prowadzi się dalszą rozbudowę sieci oraz planuje rozbudowę i modernizację istniejących oczyszczalni. Pagórkowate ukształtowanie terenu gminy oraz rozrzucona zabudowa nie pozwalają na budowę kanalizacji w miejscach oddalonych od zwartej zabudowy. Budowa sieci byłaby tam nieekonomiczna lub wręcz niemożliwa z uwagi na ukształtowanie terenu. Alternatywą dla tych gospodarstw domowych jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Lepiej przedstawia się możliwość korzystania z gazu. Zaopatrzenie i dostępność do sieci gazowej obrazuje tabela nr 3.⁵

⁴ tamże

⁵ Przedstawione dane dotyczące lat 2005 do 2010 pochodzą ze strony internetowej GUS www.stat.gov.pl oraz od pracowników z Referatu Gospodarki Wiejskiej Urzędu gminy w Dębowcu.

Tabela nr 3. Sieć gazowa

Sieć gazowa							
	Jedn. miary	lata					
		2005	2006	2007	2008	2009	2010
Długość sieci rozdzielczej	km	Brak danych	77 558	77 558	77 660	79 532	79 532
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuka	1 190	1 196	1 202	1 205	1 212	1 212
Odbiorcy gazu	Gosp. dom	1 130	1 125	1 135	1 140	1 142	1142
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4 478	4 455	4 454	4 413	4 421	4 421

Siecią gazową objęty jest teren prawie całej gminy. Z podłączenia do sieci gazowej korzysta około 80% mieszkańców gminy. Jednak tylko nieliczni korzystają z gazu do ogrzewania mieszkań. Blokadą są obowiązujące ceny gazu. Na dzień dzisiejszy brak jest dokładnych danych przedstawiających wykorzystanie gazu do celów grzewczych.

Bliskość przejścia granicznego w Cieszynie - Boguszowicach i droga ekspresowa w kierunku Bielska - Białej i Krakowa stwarza także możliwość realizacji inwestycji związanych z ruchem drogowym, a także o charakterze turystycznym np. infrastruktury przydrożnej, bazy noclegowo - gastronomicznej. W sąsiedztwie tej trasy komunikacyjnej, łączącej południe z północy Europy, możliwe jest usytuowanie także innej działalności gospodarczej w tym produkcyjnej o określonym stopniu uciążliwości. Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego ułatwi powstawanie tych inwestycji. Dążąc do dalszego rozwoju gmina jest bardzo zainteresowana wspieraniem inwestorów, którzy zechcą podjąć działalność związaną z przetwórstwem rolno-spożywczym.

II Dane demograficzne

Ogólna liczba mieszkańców Gminy Dębowiec w dniu 31 grudnia 2011 roku wynosiła 5604 osób w tym 2768 mężczyzn i 2836 kobiet. Statystykę mieszkańców w podziale wg płci i wieku przedstawiono w tabeli nr 4.

Tabela nr 4. Statystyka mieszkańców w podziale wg płci i wieku na dzień 31 grudnia 2011 r.

Statystyka mieszkańców w podziale wg płci i wieku na dzień 31 grudnia 2011 r.			
Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Razem
0-3	142	119	261
4-5	73	46	119
6-7	52	67	119
8-12	163	150	313
13-15	113	86	199
16-18	134	120	254
19-65	1848	1718	3566
Powyżej 65	243	530	773
Ogółem:	2768	2836	5604

Zaobserwowano większą liczbę kobiet wśród ludności, która przekroczyła 65 rok życia. W tej grupie wiekowej kobiety stanowią 68,56% mieszkańców. Większa liczba kobiet występuje jeszcze w grupie sześciu i siedmiolatków. Pozostałe grupy cechuje większa liczba mężczyzn.

Na przestrzeni lat struktura ludności wg wieku zmieniała się. Poniżej przedstawiono jak wygląda struktura ludności Gminy Dębowiec pod względem wieku w okresie od 2005 do 2010 roku.

Tabela nr 5. Struktura ludności wg wieku⁶

Struktura ludności Gminy Dębowiec wg wieku						
Ludność wg grup wieku	lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0-4	310	289	289	289	290	284
5-9	344	350	332	317	308	307
10-14	442	402	391	353	351	337
15-19	443	455	445	441	418	424
20-24	456	446	441	451	455	434
25-29	439	473	474	458	450	467
30-34	391	395	398	393	419	426
35-39	378	359	365	372	381	378
40-44	375	382	374	390	370	382
45-49	408	399	409	389	405	388
50-54	374	401	396	412	409	413
55-59	265	285	315	343	374	381
60-64	222	202	204	204	211	256
65-69	193	204	215	232	227	200
70-74	192	187	185	169	165	168
75-79	140	151	152	149	144	147
80-84	91	78	88	95	100	102
85 i więcej	38	48	45	45	49	57
Ogółem	5501	5506	5518	5502	5526	5548

Z przedstawionej tabeli wynika, że na terenie gminy Dębowiec systematycznie wzrasta liczba ludności. W latach od 2005 do 2010 roku liczba ludności wzrosła z **5 501** do **5 548** osób. Wzrost ten jest niewielki i wynosi 0,85%. Zmiany w strukturze wiekowej ludności różnie kształtują się w poszczególnych grupach wiekowych. Największy spadek z 442 do 337 osób (– 105 osób) odnotowano w grupie wiekowej 10-14 lat, natomiast największy wzrost z 265 do 381 osób (+ 116 osób) w grupie wiekowej 55-59 lat.

Na dzień 31.12.2010 roku najliczniejsze grupy wiekowe liczące ponad 400 osób na pięć roczników zaobserwowano w grupach wiekowych 15 - 19 lat (spadek o 18 osób z 443 do 424 osób), 20 - 24 lat (spadek o 22 osoby z 456 do 434 osób), 25-29 lat (wzrost o 28 osób z 439 do 467 osób, 30-34 lat (wzrost o 38 osób z 391 do 426 osób) oraz w grupie wiekowej 50 -54 lat (wzrost o 39 osób z 374 do 413 osób.

Na przestrzeni ostatnich sześciu lat malała liczba ludności od 0 do 24 lat oraz w grupach wiekowych 45 – 49 lat o 20 osób a także w grupie 70 – 74 lat o 24 osoby. Największy procentowy wzrost o 50% zaobserwowano w grupie osób 85 lat i więcej.

⁶ Dane ze strony internetowej GUS www.stat.gov.pl

Zaobserwowano wzrost liczby ludności o 73 osoby w grupach wiekowych od 25 – 44 lat a także w grupach wiekowych od 50 – 69 lat o 196 osób i wśród osób 75 lat i więcej o 37 osób. Konsekwencją zmian zachodzących w grupach wiekowych 45 – 49 lat oraz 70 – 74 lat będzie konieczność wsparcia rodzin w zapewnieniu opieki osobom starszym, które w związku z wiekiem i chorobami będą wymagały całodobowej opieki.

Konsekwencją obserwowanego od kilkunastu lat spadku liczby urodzeń jest stale zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży do ukończenia 14 roku życia. Średnio rocznie jest około 57 dzieci do ukończenia 4 roku życia, 61 dzieci w grupie wiekowej od 5 – 9 lat oraz 67 dzieci w grupie od 10 -14 lat. Na terenie gminy są cztery szkoły podstawowe. Malejąca liczba dzieci rozpoczynających i kontynuujących naukę wymusza na gminie przeznaczanie coraz większych kwot na utrzymanie placówek oświatowych.

Osoby w wieku najlepszej wydajności produkcyjnej w wieku od 25 do 49 lat stanowią 37% mieszkańców.

W wieku od 50 do 59 lat jest 794 osób, czyli 14% społeczeństwa gminy. Są to osoby, które w ciągu najbliższych 10 lat będą przechodziły na emeryturę. Ich stan zdrowia powinien pozwolić im na dość aktywne życie.

Wiek 60 lat ukończyło 930 mieszkańców gminy. W porównaniu do 2005 roku (876 osoby) jest to grupa wiekowa większa o 54 osoby. U tych osób występuje więcej problemów zdrowotnych, niektóre z nich wymagają opieki ze strony rodziny. Zdarzają się przypadki, że rodzina nie jest w stanie zapewnić takiej osobie należytej opieki. Dlatego w ciągu najbliższych lat niezbędne będzie zapewnienie im pomocy i opieki.

Tabela nr 6. Ruch naturalny wg płci w latach 2005-2011

Ruch naturalny wg płci							
Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Urodzenia żywe ogółem:	69	44	63	60	61	67	73
W tym: kobiety	34	18	25	30	27	30	32
mężczyźni	35	26	38	30	34	37	41
Zgony ogółem	47	44	48	44	59	41	60
W tym: kobiety	17	18	24	27	27	14	27
mężczyźni	30	26	24	14	32	27	33
Przyrost naturalny ogółem	22	0	15	16	2	26	13
W tym: kobiety	17	0	1	3	0	16	5
mężczyźni	5	0	14	13	2	10	8

W badanym okresie bilans naturalnego ruchu ludności jest dodatni. Jedynie w roku 2006 na terenie gminy liczba żywych urodzeń równa była liczbie zgonów. W badanym okresie najwięcej urodzeń zanotowano w 2010 roku. Zanotowano wtedy 67 urodzeń. Liczba zgonów wynosiła wtedy 41. Gmina odnotowała wówczas najwyższy przyrost naturalny wynoszący 26 osób. Najwięcej zgonów zanotowano w 2009 roku. Zmarło wtedy 59 osób, co przy 61 urodzeniach dawało 2 osobowy przyrost naturalny. Liczba urodzeń w pewnym stopniu związana jest z ilością zawieranych małżeństw. W tabeli nr 7 przedstawiono małżeństwa zawarte w latach 2005-2010.

Tabela nr 7. Małżeństwa zawarte w latach 2005-2010

Małżeństwa zawarte w latach 2005 do 2010						
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ilość małżeństw zawartych na terenie Gminy Dębowiec	23	30	32	31	34	39
Ilość małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy Dębowiec	44	48	60	59	61	73

W badanym okresie wzrosła liczba małżeństw zawartych w Gminie Dębowiec w poszczególnych latach i wahała się od 23 w 2005 roku do 39 w 2010 roku. Mieszkańcy gminy zawierali małżeństwa również poza terenem gminy. Z analizy powyższej tabeli wynika, że ilość małżeństw zawartych przez mieszkańców gminy wahała się od 44 w 2005 roku do 73 w 2010 roku. Większa liczba zawieranych małżeństw daje nadzieję, że w kolejnych latach będzie wzrastała liczba urodzeń.

III Edukacja

Liczba szkół

Na terenie Gminy Dębowiec jest 1 zespół szkolno-przedszkolny, 3 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum oraz 3 przedszkola.

Na terenie gminy naukę pobierają tylko dzieci i młodzież do ukończenia gimnazjum. Młodzież ze szkół ponadgimnazjalnych uczy się poza gminą w większości na terenie powiatu cieszyńskiego.

Liczba i struktura uczniów

Na terenie gminy naukę pobiera 593 uczniów szkół oraz 177 uczniów przedszkoli. Poniżej przedstawię jak wyglądało obłożenie poszczególnych placówek w roku szkolnym 2009/2010.⁷

Tabela nr 8. Liczba uczniów w przedszkolach w roku szkolnym 2009/2010

PRZEDSZKOLA				
Placówka	Wiek dziecka			ogółem placówka
	6 – latki	5 – latki	3 – 4 – latki	
PP Dębowiec	26	24	36	86
PP Ogrodzona	7	12	23	42
PP Iskrzyczyn	8	4	14	26
PP Simoradz	7	5	11	23
Razem rocznik	48	45	84	177

⁷ Dane dotyczące ilości uczniów i zatrudnienia nauczycieli uzyskano z Gminnego Zespołu Obsługi Szkół i Przedszkoli.

Liczba dzieci z poszczególnych roczników uczęszczających do przedszkola wynosi od 4 do 26 w różnych placówkach. Najgorzej przedstawia się sytuacja pięciolatków. Czworo dzieci w tym wieku uczęszcza do Przedszkola Publicznego w Iskrzyczynie oraz pięcioro do Przedszkola Publicznego w Simoradzu. Jest to bardzo niekorzystna prognoza na najbliższe lata, kiedy roczniki te rozpoczną naukę w szkole.

Tabela nr 9. Liczba uczniów w Szkołach Podstawowych w roku szkolnym 2009/2010

Szkoły Podstawowe rok szkolny 2009/2010							
Placówka	Klasa						ogółem szkoła
	I	II	III	IV	V	VI	
SP Dębowiec	26	34	24	24	22	34	164
SP Ogrodzona	12	12	12	19	15	11	81
SP Simoradz	11	12	11	12	12	10	68
SP Iskrzyczyn	12	6	11	18	6	17	70
Razem klasa	61	64	58	73	55	72	383

Z przedstawionej tabeli wynika, że liczba dzieci w poszczególnych klasach w różnych szkołach wynosi od 6 do 34 dzieci. Najgorzej przedstawia się sytuacja w Iskrzyczynie, gdzie w klasie 2 i w klasie 5 jest po sześciu dzieci.

Mało liczne są również klasy w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Simoradzu i Szkole Podstawowej w Ogrodzonej.

Z pośród poszczególnych roczników w Szkołach Podstawowych najmniej liczny jest rocznik pięcioklasistów -55 dzieci, natomiast najbardziej liczny jest rocznik sześcioklasistów 72 dzieci.

Tabela nr 10. Liczba uczniów w Gimnazjum w roku szkolnym 2010/2011

Gimnazjum				
Klasa	I	II	III	Razem
Liczba uczniów	58	81	71	210

W Gimnazjum najmniej liczna jest I-sza klasa. Do klas pierwszych uczęszcza 58 osób. Najbardziej liczne jest II-ga klasa, do której uczęszcza 81 osób.

Poniżej przedstawiono jak wyglądała liczba uczniów w poszczególnych placówkach w okresie od 2005 roku do 2010 roku oraz liczbę nauczycieli zatrudnionych w tym samym okresie w placówkach oświatowych w tym samym okresie.

Tabela nr11. Liczba uczniów w placówkach oświatowych w Gminie Dębowiec, w okresie od 2005 do 2011 roku

Liczba uczniów w placówkach oświatowych w Gminie Dębowiec w okresie od 2005 do 2011 roku							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SP Dębowiec	208	196	175	164	157	163	158
SP Ogrodzona	115	104	99	89	86	82	78
SP Simoradz	78	72	63	62	61	68	69
SP Iskrzyczyn	86	86	82	78	70	69	63
Gimnazjum	285	284	299	267	251	210	209
Razem:	772	742	718	660	625	592	577

W badanym okresie zmniejszyła się liczba uczniów we wszystkich szkołach na terenie gminy. Ogółem liczba uczniów zmniejszyła się o 25%, co w poszczególnych placówkach wygląda następująco:

- Szkoła Podstawowa Dębowiec spadek o 25 %
- Szkoła Podstawowa Ogrodzona spadek o 32%
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Simoradzu spadek o 12%
- Szkoła Podstawowa Iskrzyczyn spadek o 27%
- Gimnazjum spadek o 27%.

Jednocześnie w badanym okresie zatrudnienie nauczycieli zmniejszyło się o 3%. Zatrudnienie nauczycieli w poszczególnych placówkach przedstawiono w tabeli nr 12.

Tabela nr12. Zatrudnienie nauczycieli w placówkach oświatowych w Gminie Dębowiec w okresie od 2005 do 2011 roku

Liczba nauczycieli (w przeliczeniu na etaty)							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SP Dębowiec	18,90	17,62	18,2	18,17	19,46	16,46	18,23
SP Ogrodzona	10,54	10,16	9,82	9,18	9,38	9,53	10,28
SP Simoradz	8,64	8,81	7,80	7,91	8,02	8,02	12,90
SP Iskrzyczyn	10,43	10,28	10,00	9,12	9,12	9,07	9,97
Gimnazjum	23,44	23,84	25,29	24,65	24,38	21,84	19,06
Razem:	71,95	70,71	71,11	69,03	70,36	64,92	69,73

Z danych wynika, że największy spadek zatrudnienia zanotowano w Gimnazjum. Zatrudnienie zmalało tam o ponad 4 etaty, czyli o 19%. Wzrost zatrudnienia odnotowano jedynie w szkole w Simoradzu. Związane to jest z połączeniem Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Zespół Szkolno-Przedszkolny. W badanym okresie liczba uczniów zmalała o 195 natomiast zatrudnienie nauczycieli o 3 etaty.

IV Gospodarka

Liczba przedsiębiorstw

W Gminie Dębowiec rynek pracy jest mocno zróżnicowany i ogółem liczy około 1000 miejsc pracy. W ewidencji działalności gospodarczej zarejestrowanych jest 437 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek. Trudno jednak określić dokładną liczbę aktywnych podmiotów gospodarczych, ponieważ część z nich korzysta z możliwości czasowego zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej. Należy również zauważyć, że na terenie gminy swoją działalność prowadzą również firmy mające swoją główną siedzibę poza terenem gminy. Najwięcej osób znajduje zatrudnienie w sektorze prywatnym różnych branż.

W poszczególnych dziedzinach gospodarki w Gminie Dębowiec ilość miejsc pracy przedstawia się następująco: Gospodarstwo Rybackie i Zootechniczny Zakład Doświadczalny – 141 miejsc pracy, przedszkola – 29, szkoły podstawowe – 62, gimnazjum – 34, administracja, służby komunalne, ośrodek pomocy społecznej – 38, ośrodki zdrowia – 11, handel detaliczny – 71, gastronomia – 19, firmy produkcyjne różnych branż – 242, usługi – 63. Najwięcej osób znajduje zatrudnienie w sektorze prywatnym różnych branż.

W systemie KRUS jest ubezpieczonych 205 rolników, przy czym tylko część z nich czerpie swoje dochody wyłącznie z rolnictwa, a pozostali obok działalności rolniczej prowadzą

inną działalność gospodarczą. Mieszkańcy gminy znajdują także zatrudnienie w położonych w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodkach miejskich: Cieszynie i Skoczowie, a także w usługach turystycznych w Ustroniu i Wiśle.

V Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowcu jest jednostką organizacyjną gminy, budżetowo podległą Gminie Dębowiec, działającą na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 z 1999 r. poz. 414 z późniejszymi zmianami) oraz Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowcu.

“ Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej” (ustawa o pomocy społecznej).

Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia 7 pracowników, w tym: kierownik, główny księgowy, księgowy, 1 osoba do obsługi świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz 3 pracowników socjalnych.

Według ustawy o pomocy społecznej, OPS powinien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby mieszkańców gminy w stosunku 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańcównie mniej niż 3 pracowników socjalnych. W gminie Dębowiec na koniec grudnia 2010 roku zamieszkiwało 5548 mieszkańców, z czego wynika, że na 1 pracownika socjalnego przypadało 1849 mieszkańców.

Na terenie gminy nie ma domów pomocy społecznej ani innych placówek.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowcu wykonuje zadania własne gmin, zadania zlecone oraz realizuje zadania związane z przyznawaniem i wypłacaniem dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, stypendiów oraz prowadzi postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

I. Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, realizowanych przez gminy, należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego;

- 9) opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) praca socjalna;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- 13) dożywianie dzieci;
- 14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- 15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia dla pracowników;
- 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

II. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- 1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiołową lub ekologiczną;
- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej

Wraz ze zmianami cywilizacyjnymi, zmieniała się i nadal zmienia struktura rodziny, pełnione funkcje i role. Poniższa tabela przedstawia, jak na przestrzeni sześciu ostatnich lat tj. 2005 – 2010 zmieniała się struktura rodzin, które korzystały z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowcu. Poniżej przedstawiono zmiany zachodzące w strukturze rodzin w latach 2005 do 2010.⁸

⁸ Praca magisterska Pani Doroty Hanzel.

Tabela Nr 13. Struktura rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Rok	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Rodziny												
Osoby samotne	20	13,2	17	9,3	23	17,6	22	17,3	26	19,1	28	19,86
Rodziny z dziećmi	119	78,3	124	67,8	95	72,6	72	56,7	77	56,6	78	55,3
z 1 dzieckiem	19	12,5	13	7,10	8	6,1	6	4,7	13	11,8	10	7,1
Z 2 dzieci	34	22,4	48	26,2	30	22,9	20	15,3	29	21,3	29	20,6
Z 3 dzieci	43	28,3	32	17,5	34	26,0	21	16,5	17	12,5	23	16,3
Z 4 dzieci	15	9,9	21	11,5	15	11,5	18	14,2	13	9,6	11	7,8
Z 5 dzieci	7	4,6	7	3,8	6	4,6	5	3,9	3	2,2	2	1,4
Z 6 dzieci	0	0	2	1,1	1	0,76	1	0,79	1	0,74	1	0,7
Z 7 i więcej	1	0,66	1	0,55	1	0,76	1	0,79	1	0,74	2	1,4
Rodziny niepełne	13	8,6	24	13,1	22	16,8	21	16,5	21	15,54	23	16,3
Z 1 dzieckiem	5	3,3	12	6,6	7	5,3	8	6,3	8	5,9	7	4,96
Z 2 dzieci	3	2,0	7	3,8	8	6,1	8	6,3	8	5,9	12	8,5
Z 3 dzieci	5	3,3	5	2,7	6	4,6	5	3,9	4	2,9	3	2,1
Z 4 i więcej	0	0	0	0	1	0,76	0	0	1	0,74	1	0,7
Rodziny emerytów i rencistów	20	13,2	36	19,7	15	11,5	16	12,6	27	20	24	17,2
1 osoba	5	3,3	7	3,8	8	6,1	7	5,5	13	9,6	10	7,1
2 osoby	7	4,6	5	2,7	1	0,76	1	0,79	7	5,1	4	2,8
3 osoby	3	2,0	4	2,2	2	1,5	3	2,4	2	1,5	2	1,4
4 i więcej	5	3,3	20	10,9	4	3,1	5	3,9	5	3,7	8	5,7
Rodziny ogółem	152		183		131		127		136		141	

(źródło: badania własne – na podstawie wywiadów środowiskowych)

Na stałym poziomie utrzymuje się procentowy udział rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej od 2008 roku – 56,7% ogółu osób do roku 2009 – 56,65% jest coraz mniej dzieci w rodzinach, które korzystają z pomocy społecznej. W 2009 roku obserwuje się wzrost liczby rodzin niepełnych w stosunku do roku 2004. Związane jest to głównie z rozwodem czy

śmiercią jednego z małżonków. W większości rodziny niepełne tworzy kobieta, która wychowuje samotnie dzieci. Ze wsparcia GOPS korzysta tylko jeden mężczyzna, który po rozwodzie z żoną wychowuje syna.

Procentowo najwięcej rodzin korzysta z pomocy społecznej z dwojgiem dzieci, co obrazuje statystyczną prawidłowość w Gminie – najwięcej rodzin posiada dwoje dzieci. Oprócz tego w Gminie Dębowiec jest tylko 1 rodzina wielodzietna, która posiada więcej niż siedmioro dzieci a korzysta z pomocy GOPS od 2004 roku. Analizując tabelę, można zauważyć, że maleje liczba rodzin, które mają dzieci a wzrasta liczba osób samotnych.

Obserwuje się, że w 2009 roku wśród grupy osób samotnie prowadzących gospodarstwa domowe wzrosło zapotrzebowanie na pomoc społeczną w stosunku do lat ubiegłych. W większości są to emeryci i renciści. Szacuje się, iż osoby samotne ponoszą wyższe koszty utrzymania w porównaniu z gospodarstwami rodzinnymi. Coraz wyższe wydatki na pokrycie podstawowych potrzeb jak opłacenie prądu, gazu czy wody, do tego koszty związane z potrzebami tej grupy wiekowej tj. zakup leków, obecnie nie przekłada się na wzrost rent czy emerytur. Przez co osoby te zmuszone są kierować swoje kroki po pomoc do GOPS.

W okresie od 2005 do 2010 roku zmieniała się liczba rodzin korzystających z pomocy a także formy pracy. Począwszy od 2009 roku pracownicy socjalni zostali zobligowani do korzystania z nowego narzędzia pracy w postaci kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny jest to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby oraz rodziny. Brak współdziałania w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej, odmowa zawarcia kontraktu socjalnego, niedotrzymanie jego postanowień, nieuzasadniona odmowa podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przez osobę bezrobotną lub nieuzasadniona odmowa podjęcia leczenia odwykowego w zakładzie leczenia odwykowego przez osobę uzależnioną mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylecia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. W przypadku odmowy przyznania świadczenia uwzględnia się sytuację osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o świadczenie. Ilość rodzin korzystających z pomocy oraz pomoc w formie pracy socjalnej, a także ilość zawartych kontraktów socjalnych przedstawiono w tabeli Nr 14.

Tabela Nr 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w latach 2006 do 2011 oraz pomoc w formie pracy socjalnej a także ilość zawartych kontraktów socjalnych.

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w latach 2006 do 2011 oraz pomoc w formie pracy socjalnej a także ilość zawartych kontraktów socjalnych.				
ROK	Liczba rodzin korzystających z pomocy	zawartych kontraktów socjalnych	Liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej	W tym wyłącznie z pracy socjalnej
2006	173	0	105	10
2007	125	0	58	6
2008	109	0	53	18
2009	123	36	81	14
2010	135	35	53	5
2011	142	40	50	10

W okresie od 2006 roku do 2008 roku systematycznie spadała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Od roku 2009 ten uległ zahamowaniu; ponownie zaczęła wzrastać liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Zmiany te wynikają z sytuacji na rynku pracy oraz ze wzrostu najniższej płacy a także z wysokości kryterium dochodowego

ustalonego w ustawie o pomocy społecznej, które od 2004 roku wynosi 351 zł miesięcznie na osobę w rodzinie, natomiast w przypadku osoby samotnie gospodarującej kwota ta wynosi 477 zł. Są to kwoty niezapewniające zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin. Sytuację ratuje wprowadzenie rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w ramach którego podwyższono te kwoty o 50% tj. do kwoty 526,50, w przypadku osoby w rodzinie i kwoty 715,50 dla osoby samotnie gospodarującej.

Możliwość zawierania kontraktów socjalnych stwarza sytuację, w której osoby zwracające się o pomoc są motywowane do podejmowania działań mających na celu usamodzielnienie się i przezwyciężenie trudnej sytuacji rodziny. Daje to możliwość wyjścia rodzin z systemu pomocy społecznej. Jednakże pomimo zawierania coraz większej liczby kontraktów socjalnych i prowadzenia pracy socjalnej od 2009 roku ponownie rośnie liczba rodzin, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej.

Świadczenia z pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizował zarówno zadania zlecone jak i zadania własne. Obecnie do zadań zleconych finansowanych z budżetu państwa należą: wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki, organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzi i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia. W okresie od 2010 do 2011 roku GOPS wypłacał jedno wynagrodzenie przysługujące opiekunowi prawnemu za sprawowanie opieki.

W ramach realizacji zadań własnych: wypłacano zasiłki stałe, okresowe i celowe. Pokrywano koszty dożywiania dzieci oraz koszty pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej oraz w domach dla bezdomnych. Realizowano rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W okresie od 2006 do 2011 roku realizacja zadań przez ośrodek pomocy społecznej zmieniała się i wyglądała następująco.

Tabela Nr 15. Ilość rodzin korzystających z różnych form pomocy w ramach zadań własnych i zleconych w latach 2006 do 2011.

Ilość rodzin korzystających z różnych form pomocy W latach 2006 do 2011						
Rodzaj pomocy	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zasiłki stałe	3	4	8	9	12	12
Zasiłki okresowe	64	49	30	34	50	43
Zasiłki celowe:	87	93	81	94	147	93
W tym specjalne celowe	10	14	20	31	25	29
Wyżywienie (posiłki) ilość osób	210	217	145	133	161	164
Zdarzenie losowe	0	0	0	0	0	1
Schronienie	0	0	1	3	3	2
Usługi opiekuńcze	0	0	4	4	1	0
Domy Pomocy Społecznej(ilość osób)	1	4	4	2	4	5
DPS ilość świadczeń	12	25	15	7	41	41
Wynagrodzenie za opiekę	0	0	0	0	1	1

W badanym okresie systematycznie zwiększała się liczba osób pobierających zasiłki stałe od 3 w 2006 roku do 12 w 2011. Miało to związek z uzyskaniem orzeczenia o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności przez osoby głównie samotne, niezdolne do pracy i nie mające żadnych dochodów. Sytuacja taka jest bardzo niekorzystna, z uwagi na fakt, że osoby te w przyszłości mogą wymagać przyznania usług opiekuńczych lub umieszczenia w domach pomocy społecznej. Osoby te posiadają bardzo niskie dochody. W takiej sytuacji gmina poniesie koszty tych świadczeń.

Ilość osób pobierających zasiłki okresowe w badanym okresie początkowo malała od 64 w 2006 roku do 30 w 2008 roku, by ponownie wzrosnąć do 50 w 2010 roku i ponownie spaść do 43 w 2011 roku. Zmiany te mają związek ze spadkiem bezrobocia obserwowanym w okresie od 2006 do 2008 roku. W 2009 roku zaczęto obserwować ponowny wzrost bezrobocia, co przekłada się bezpośrednio na liczbę osób korzystających z pomocy, w tym szczególnie na liczbę przyznanych zasiłków okresowych, których przeważająca część przyznawana jest z uwagi na bezrobocie. Liczba osób pobierających zasiłki celowe jest w miarę stabilna. Jedynie w 2010 roku zaobserwowano znaczny wzrost liczby rodzin otrzymujących zasiłki celowe. Najprawdopodobniej miało na to wpływ wydanie w ramach Projektu systemowego informatora o usługach GOPS. Wzrosła wtedy świadomość i wiedza mieszkańców o przysługujących im prawach.

Od 2006 roku zmieniała się liczba osób, którym przyznano posiłki w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie żywienia”. Najwięcej osób korzystało z programu w postaci posiłków w 2007 roku, kiedy liczba osób żywionych wynosiła 217. Najmniej osób otrzymywało posiłki w 2009 roku, kiedy to liczba osób żywionych wyniosła 133. Po przyjęciu uchwały przez Radę Gminy Dębowiec o podwyższeniu kryterium uprawniającego do korzystania z bezpłatnych posiłków liczba ta zaczęła wzrastać i w 2011 roku wyniosła 164.

W badanym okresie zmieniała się wysokość środków przeznaczonych na poszczególne formy pomocy. W Tabeli Nr 16 przedstawiono wydatki na poszczególne formy pomocy w latach 2006 do 2011.

Tabela Nr 16. Środki wydatkowane na realizację poszczególnych formy pomocy w latach 2006 do 2011.

Środki wydatkowane na realizację poszczególnych formy pomocy w okresie od 2006 do 2011 roku w złotych						
Rodzaj pomocy	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zasiłki stałe	15 282	18 204	22 740	23 347	37 713	38 659
Zasiłki okresowe	50 584	34 374	22 011	27 102	46 206	45 768
Ogółem:						
W tym: Dotacja celowa	43 452	30 790	19 000	25 000	43 777	44 500
Środki własne	7 132	3 584	3 011	2 102	2 433	1 268
Zasiłki celowe ogółem:	58 441	54 713	72 479	69 396	79 633	63 280
W tym: specjalne celowe	3 460	6 199	8 158	13 444	10 847	13 204
Wyżywienie (posiłki)	104 370	103 558	62 747	61 845	71 419	70 050
Zdarzenie losowe	0	0	0	0	0	2 000
Schronienie	0	0	200	1 369	6 477	3 778
Usługi opiekuńcze	0	0	9 088	14 147	154	0
Odpłatność za pobyt w domach pom. społecznej	14 604	27 671	14 262	9 097	72 463	67 237
Wynagrodzenie za opiekę	0	0	0	0	508	406
Ogółem:	243 281	238520	203 527	206 303	314 573	291 178
W tym: dotacja celowa	151 776	145 877	112780	107 412	177 193	136 224
Środki własne	91 505	92643	90 747	98 891	137 380	154 954

W badanym okresie następowały dynamiczne zmiany wydatków na poszczególne formy pomocy. W przypadku zasiłków stałych wydatki wzrosły z 15.282 zł w roku 2006 do 38.659 zł w 2011 roku. Wzrost wydatków nastąpił w związku ze wzrostem osób uprawnionych do otrzymywania zasiłku stałego z trzech do dwunastu. Od miesiąca sierpnia 2008 roku zasiłek stały stał się zadaniem własnym gminy finansowanym z budżetu państwa. Jednakże w 2011 roku zgodnie z ustawą o finansach publicznych gmina ponosiła 20% tego zadania. W przypadku Gminy Dębowiec, była to kwota 7.733 zł.

W przypadku zasiłków okresowych zaobserwowano spadek wydatków z 50.584 zł w 2006 roku do 22.011 zł w 2008 roku. Po czym nastąpił ponowny wzrost wydatków na tę formę pomocy do 46.206 zł w roku 2010. Na te zmiany znaczący wpływ miała sytuacja na rynku pracy. W chwili obecnej sytuacja ustabilizowała się. Jednakże trudno przewidzieć, w jakim kierunku pójdą zmiany w najbliższych latach.

Podobnie zmieniały się wydatki na pokrycie kosztów posiłków. W 2006 roku na realizację zadania wydatkowano 104.370 zł. W kolejnych latach wydatki na ten cel zmniejszały się do kwoty 61.845 zł w 2009 roku. Po przyjęciu uchwały o podniesieniu kryterium dochodowego zarówno liczba dożywianych dzieci jak i kwoty wydatkowane na ten cel zaczęły wzrastać. Należy zauważyć, że zmniejszanie się liczby osób jak i kwot wydatkowanych na realizację poszczególnych zadań nie świadczy o polepszeniu się sytuacji finansowej rodzin. Należy podkreślić, że od 2004 roku nie zmieniają się kwoty określone przez ustawodawcę uprawniające do otrzymania pomocy.

Na terenie gminy nie ma placówek udzielających schronienia osobom bezdomnym, ani ośrodka interwencji kryzysowej. W sytuacji, gdy pojawiała się potrzeba udzielenia takiej pomocy korzystano z placówek znajdujących się na terenie Cieszyna czy Ustronia. Wydatki na ten cel wynosiły od 200 zł w 2008 roku do 6.477 zł w 2010 roku. Pomocą obejmowano od jednej osoby w 2008 roku do trzech osób w 2009 i 2010 roku. W roku 2011 schronieniem było objętych dwóch mężczyzn, koszt schronienia wyniósł 3.778 zł.

W domach pomocy społecznej przebywało w badanym okresie od 1 do 5 osób. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące ilości osób, ilości świadczeń oraz koszt pobytu w domach pomocy społecznej, przy czym świadczenie rozumiane jest, jako pobyt jednej osoby w jednym miesiącu domu. Szczegółową analizę kosztów pobytu w Domach pomocy społecznej przedstawiono w tabeli Nr 17.

Tabela Nr 17. Osoby przebywające w Domach Pomocy Społecznej

Osoby przebywające w Domach Pomocy Społecznej oraz koszty ich pobytu						
Rodzaj danych	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ilość osób	1	4	4	2	4	5
Ilość świadczeń	12	25	15	7	41	41
Koszt świadczeń (w zł.)	14.604	27.671	14.262	9.097	72.463	67.237

Poszczególne osoby przebywające w domach pomocy społecznej zamieszkiwały tam od jednego do 12 miesięcy w ciągu roku. Odpłatność gminy za ich pobyt także była zróżnicowana i zależała od wysokości dochodu danej osoby i wysokości miesięcznych kosztów pobytu w danym domu. W badanym okresie najwyższe koszty poniesiono w 2010 roku, kiedy w domach przebywały osoby o bardzo niskim dochodzie.

Obecnie koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej na terenie Powiatu Cieszyńskiego waha się od 2.350,63 zł w Domu Pomocy Społecznej „Betania” do 3.452,60 zł w Powiatowym Domu Pomocy Społecznej „Feniks”.

Ilość rodzin objętych pomocą GOPS zmieniała się poszczególnych latach. Zmieniały się także powody przyznania pomocy. Zmiany te przedstawiono w tabeli 18.

Tabela Nr 18. Powody przyznania pomocy

Powody przyznania pomocy w latach 2006 – 2011						
Powód przyznania pomocy	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ubóstwo	173	68	50	54	68	54
Sieroctwo	5	5	3	3	4	4
Bezdomność	2	2	4	3	6	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	28	39	36	42	63	69
W tym: wielodzietność	22	23	14	13	13	12
Bezrobocie	135	59	37	46	55	61
Niepełnosprawność	17	30	33	38	37	44
Długotrwała choroba	7	42	44	50	58	81
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	29	23	24	24	27	25
W tym: rodziny niepełne	24	22	23	21	23	20
Rodziny wielodzietne	5	1	1	1		
Przemoc w rodzinie	2	2			2	1
Alkoholizm	13	7	7	9	13	12
Narkomania						1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu Zakładu Karnego					2	
Zdarzenia losowe			1			1
Sytuacja kryzysowa						
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna						
Rodziny korzystające z pomocy	173	125	109	123	135	142

Nakoniec 2011 roku, pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowcu objęte były 142 rodziny.

Najczęściej występującym powodem przyznania pomocy było ubóstwo. Istnieje wiele definicji ubóstwa. Dla potrzeb Strategii przyjęto, że ubóstwo występuje w rodzinach w których miesięczny dochód kształtuje się poniżej kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej. W przypadku rodzin jest to kwota miesięczna poniżej 351 zł na osobę, natomiast w przypadku osób samotnie gospodarujących poniżej 477 zł. Dochody na takim poziomie nie pozwalają na pokrycie niezbędnych potrzeb. Po zakupie podstawowej żywności i wniesieniu obowiązkowych rachunków nie starcza już na nic.

Ubóstwo dotykało 173 rodzin w 2006 roku by zmniejszyć się do 50 w 2008 roku i ponownie wzrosnąć do 68 w 2010 roku. Te z pośród wymienionych wyżej rodzin, które mają dzieci w wieku szkolnym mogą liczyć na stypendium szkolne. Pozwala to rodzinom na zakupienie niezbędnych podręczników i przyborów szkolnych.

Drugim ważnym powodem przyznania pomocy jest bezrobocie. Najwięcej osób bezrobotnych, bo aż 135 skorzystało z pomocy w 2006 roku. Liczba ta spadła do 37 w 2008 roku by ponownie wzrosnąć do 61 w 2011 r.

Potrzeba ochrony macierzyństwa rozumiana, jako niezbędna potrzeba rodzin oczekujących dziecka lub rodzin wychowujących dzieci jako powód przyznania pomocy

występowała u 28 rodzin w 2006 roku by wzrosnąć do 69 rodzin w 2011 roku. Liczba rodzin niepełnych korzystających z pomocy spadała z 24 w 2006 roku do 20 w 2011 roku.

Długotrwała lub ciężka choroba, jako powód przyznania pomocy wzrastała z 7 w 2006 roku do 81 w 2011 roku. Tak duży wzrost liczby rodzin ubiegających się o pomoc z powodu choroby wynika ze wzrostu kosztów leczenia. W latach, gdy koszty te były niższe rodziny często nie podawały w trakcie wywiadu informacji o chorobie członka rodziny. Niepełnosprawność występowała w 17 rodzinach w 2006 roku by wzrosnąć do 44 w 2011 roku.

Liczba rodzin z problemem alkoholowym korzystających z pomocy wahała się od 13 w 2006 i 2010 roku do 7 w 2007 i 2008 roku. Rodziny te korzystały głównie z pomocy w formie posiłków oraz z pomocy rzeczowej.

Dodatki mieszkaniowe – pomocą gminy w pokryciu wydatków związanych z utrzymaniem mieszkania w badanym okresie objętych było od 39 do 11 rodzin, które otrzymywały razem rocznie od 61.076 złotych w 2006 roku do 16.741 złotych w 2010 roku. Ilość rodzin otrzymujących dodatki mieszkaniowe przedstawiono w tabeli nr 19

Tabela nr 19. Dodatki mieszkaniowe

Dodatki mieszkaniowe						
Liczba świadczeniobiorców	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	39	36	21	14	11	12
Liczba wypłaconych dodatków	392	346	190	129	116	80
Kwota (w zł)	61076	45675	24076	18960	16741	11749

Z przedstawionej tabeli wynika, że systematycznie zmniejsza się liczba rodzin otrzymujących dodatki mieszkaniowe oraz wysokość środków wydatkowanych na realizację zadania. Zmiany te wynikają ze zmian, jakie zachodzą w strukturze rodzin otrzymujących dodatki mieszkaniowe. W wielu rodzinach dzieci dorastają, podejmują zatrudnienie i nie ma potrzeby wspierać rodzin w tym zakresie. Innym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie się osób uprawnionych do otrzymywania dodatków są niskie koszty zarządu we wspólnotach mieszkaniowych.

Świadczenia rodzinne wypłacane są przez gminy od maja 2004 roku. Świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego; świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Prawo do zasiłków rodzinnych przysługuje rodzinom w których miesięczny dochód na członka rodziny z roku poprzedzającego złożenie wniosku nie przekracza 504,00 zł. Jeżeli w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne to dochód ten wynosi 583,00 zł. Zasiłek rodzinny przysługuje na dziecko do ukończenia 18 roku życia lub nauki w szkole, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Wysokość zasiłku uzależniona jest od wieku dziecka i wynosi: 68,00 zł na dziecko do ukończenia 5 roku życia, 91,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia, 98,00 zł na dziecko powyżej 18 roku życia. Do zasiłku rodzinnego przysługują niżej wyszczególnione dodatki. Podstawą przyznania dodatków jest nabycie prawa do zasiłku rodzinnego.

Zasiłki pielęgnacyjne przysługują na dzieci do 16 roku życia, u których orzeczono niepełnosprawność oraz na osoby które ukończyły 16 rok życia, jeżeli orzeczono u nich znaczny stopień niepełnosprawności, a także osoby, które mają orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem przysługuje ojcu lub matce, innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9 poz. 59 z późn. zm.), ciąży obowiązek alimentacyjny z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, opiekunowi faktycznemu dziecka - jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami; konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością do samodzielnej egzystencji oraz stałego współdziałania opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Od stycznia 2010 roku prawo do świadczenia pielęgnacyjnego nie zależy od dochodu. Świadczenie przysługuje również, jeżeli osoba zdolna do pracy rezygnuje z zatrudnienia, by zapewnić opiekę innemu członkowi rodziny, który ma orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności. Wysokość świadczenia wynosi 520,00 zł.

Osoba otrzymująca świadczenie pielęgnacyjne ma prawo do ubezpieczenia społecznego w sytuacji gdy nie posiada 20 letniego okresu ubezpieczenia (kobieta) lub 25 letniego okresu ubezpieczenia (mężczyzna) i nie ma prawa do objęcia ubezpieczeniem z innych powodów a także do ubezpieczenia zdrowotnego, gdy nie ma prawa do ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Ilość osób otrzymujących poszczególne świadczenia przedstawiono w tabeli nr 20

Tabela nr 20. Świadczenia rodzinne

Świadczenia rodzinne przyznane w Gminie Dębowiec								
Rodzaj świadczenia	Jednostka miary	lata						
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zasiłki rodzinne	Ilość osób	809	795	789	634	618	568	457
Zasiłki pielęgnacyjne	Ilość osób	50	62	68	88	104	116	113
Świadczenia pielęgnacyjne	Ilość osób	10	10	11	11	11	21	27

Z przedstawionej tabeli wynika, że w okresie od 2005 do 2011 roku systematycznie maleje liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych. Wpływ na ten stan rzeczy ma kilka czynników. Najważniejszym z nich jest niepodnoszenie kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego od 2003 roku, kiedy to uchwalono ustawę o świadczeniach rodzinnych. Drugim ważnym czynnikiem jest sytuacja demograficzna. Liczniejsze roczniki kończą naukę i tracą prawo do zasiłku. Ilość dzieci urodzonych w ostatnich latach maleje i ma to wpływ na liczbę osób uprawnionych do zasiłków rodzinnych. Trzecim czynnikiem był obserwowany spadek bezrobocia. Uzyskanie zatrudnienia w wielu przypadkach podnosiło poziom życia rodziny i rodzina nie była uprawniona do otrzymywania zasiłków rodzinnych.

Inną tendencję zaobserwowano przy ustalaniu prawa do świadczeń opiekuńczych. W ciągu ostatnich sześciu lat bardzo wzrosła liczba osób otrzymujących zasiłki pielęgnacyjne z 50 w 2005 roku do 116 w 2010 roku jak i świadczenia pielęgnacyjne z 10 w 2005 roku do 27 w 2011 roku. Trudno jest jednoznacznie ocenić, czy pogorszyła się kondycja mieszkańców Gminy Dębowiec, w związku z czym tak bardzo wzrosła liczba osób posiadających różne dysfunkcje i schorzenia, czy też wzrosła świadomość mieszkańców o przysługujących im uprawnieniach. W przypadku świadczeń pielęgnacyjnych wzrost osób uprawnionych wynikał bezpośrednio ze zmiany przepisów wchodzących w życie w 2010 roku.

Fundusz alimentacyjny to forma pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Podstawę do realizacji zadania stanowi ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Od 1 października 2008 roku wypłacane są świadczenia z Funduszu alimentacyjnego, w związku z wejściem w życie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Wypłaca się je osobom uprawnionym do alimentów, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 725 zł i alimenty są nieściągalne przez okres dwóch miesięcy.

Tabela nr 21. Zaliczki alimentacyjne i fundusz alimentacyjny

Zaliczki alimentacyjne lub fundusz alimentacyjny⁹ w Gminie Dębowiec						
Jednostka miary	lata					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba rodzin	15	16	19	19	19	24
Ilość osób	21	23	33	30	28	33
Ilość świadczeń	292	300	FA 94 FA 220	406	362	358
Kwota świadczeń (w zł)	46661	54826	FA24740 ZA43068	111753	110687	119510

W ciągu siedmiu lat wzrosła liczba rodzin otrzymujących świadczenia. Ma to związek z uchylaniem się od obowiązku alimentacyjnego przez coraz większą liczbę rodziców. Niełożenie na dzieci staje się problemem społecznym. Kwoty wypłaconych świadczeń rosną z 46.661 zł w 2006 roku do 119.510 zł w 2011 roku. Kwoty te podlegają zwrotowi przez dłużników alimentacyjnych. Gmina wierzyciela wypłaca świadczenia z funduszu alimentacyjnego na dzieci uprawnione do alimentów. Gmina dłużnika prowadzi postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych.

W poniższej tabeli zobrazowano, jak przedstawia się sytuacja ściągłości zadłużenia od dłużników alimentacyjnych zarówno z terenu Gminy, jak i spoza niej. Dane przedstawiono za okres od 2009 do 2011 roku, z uwagi na fakt, że sposób naliczania zadłużenia inny jest w stosunku do zaliczki alimentacyjnej, a inny w stosunku do świadczeń z funduszy alimentacyjnego. Zaliczka alimentacyjna podlega zwrotowi przez dłużnika w wysokości wypłaconej zaliczki alimentacyjnej powiększonej o 5%. Zwrócona kwota w 50% podlega zwrotowi do budżetu państwa a 50% trafia na dochody gminy.

Kwoty dotyczące świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyegzekwowane od dłużników alimentacyjnych przez komornika w 60% wraz z odsetkami trafiają do budżetu państwa. Pozostałe 40% jest dzielone i 20% trafia do gminy wierzyciela, natomiast 20% trafia do gminy dłużnika.

⁹ Do września 2008 roku wypłacana zaliczki alimentacyjne, natomiast po wejściu w życie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów od miesiąca października 2008 roku wypłacane są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Wypłaca się je osobom uprawnionym do alimentów jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 720 zł i alimenty są nieściągalne przez okres dwóch miesięcy.

Tabela nr 22. Dłużnicy alimentacyjni oraz stan wyegzekwowanych świadczeń

Dłużnicy alimentacyjni, wobec których gmina prowadziła postępowanie oraz stan wyegzekwowanych świadczeń			
Dłużnicy alimentacyjni, w tym:	Rok		
	2009	2010	2011
	31	39	45
- z terenu gminy	14	19	22
- z innych gmin	17	20	23
Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z tego:	21809	21681	32913
- przekazane na dochody budżetu państwa	13376	13793	20844
- przekazane na dochody własne gminy wierzyciela	4216	4005	6064
- przekazane na dochody własne gminy dłużnika	4216	3883	6005
Dochody własne gminy z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego zwróconych przez dłużników alimentacyjnych, z tego:	8663	7033	9875
- dochody wyegzekwowane przez gminę	6452	5907	8961
- dochody przekazane przez inne gminy	2211	1126	914

Przy wypłacie świadczeń z funduszu alimentacyjnego mamy do czynienia z trzema sytuacjami. W pierwszym przypadku Gmina Dębowiec jest zarówno gminą dłużnika jak i gminą wierzyciela. Oznacza to, że obie osoby, to jest uprawniona do alimentów i zobowiązana do alimentacji są mieszkańcami Gminy Dębowiec. W drugim przypadku Gmina Dębowiec jest gminą wierzyciela. Wypłacamy świadczenie alimentacyjne na osoby uprawnione zamieszkujące na terenie gminy a osoba zobowiązana do alimentacji zamieszkuje w innej gminie. W trzecim przypadku Gmina Dębowiec jest gminą dłużnika - osoby uprawnione do świadczeń z funduszu alimentacyjnego zamieszkują na terenie innej gminy a osoba zobowiązana do alimentacji zamieszkuje Gminę Dębowiec.

Gmina Dębowiec prowadzi postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych będących jej mieszkańcami. Jednakże w stosunku do dłużników zamieszkujących na terenie innych gmin prowadzi się szereg postępowań mających na celu wyegzekwowanie od nich wypłaconych świadczeń. Wydawane są decyzje o zwrocie wypłaconych świadczeń, wystawiane upomnienia, prowadzona jest współpraca z komornikami i Naczelnikami Urzędów Skarbowych oraz z gminą dłużnika, prowadzone jest postępowanie mające na celu uznanie dłużnika za upoczywie uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych oraz umieszcza się dłużników w Biurze Informacji Gospodarczej.

Pomimo tak wielu działań zachodzi konieczność zawiadomiania prokuratury o ściganie za przestępstwo nie łożenia na dzieci określone w art. 209 § 1 Kodeksu karnego oraz kierowania wniosku do Starosty o zatrzymanie prawa jazdy. Procentowa wysokość wyegzekwowanych świadczeń wynosiła 19,5% w 2008 roku, 19,6% w 2010 roku i 27,5% w 2011 roku.

VI Służba zdrowia

Na terenie gminy istnieją 2 placówki służby zdrowia, w Ogrodzonej i w Dębowcu. W Ośrodku Zdrowia w Dębowcu pracują lekarze specjaliści chorób wewnętrznych posiadający drugą specjalizację lekarza: diabetologa, gastroenterologa, chorób płuc oraz lekarz pediatra. Istnieje Gabinet Fizjoterapii, w którym wykonuje się następujące zabiegi:

- 1) kinezyterapii (gimnastyka lecznicza),

- 2) fizykoterapii elektroterapia (Wszystkie profile podstawowe), ultradźwięki, pola magnetyczne, biostymulacja laserowa, sollux.

Ponadto istnieje Gabinet masażu leczniczego, wykonujący masaże pomocne przy bólach kręgosłupa, stawów, mięśni, nerwobólach, chorobie zwyrodnieniowej, wadach postawy u dzieci, masaż twarzy, relaksacyjny i antycellulitowy. Na terenie gminy jest ponadto jedna apteka leków gotowych i jeden punkt apteczny. Od 2010 roku na terenie gminy nie ma lekarza stomatologa przyjmującego w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. Brakuje także poradni ginekologicznej. Nie ma też innych specjalistycznych placówek służby zdrowia. W razie konieczności pacjenci z terenu Gminy Dębowiec korzystają z placówek medycznych poza gminą.

VII Budownictwo / mieszkalnictwo

Znaczenie sytuacji mieszkaniowej znajduje odzwierciedlenie w aktach prawnych i dokumentach o najwyższej randze, w tym w Konstytucji Rzeczypospolitej, która w art. 75 ust. 1 pisze, że władze publiczne są zobowiązane do prowadzenia polityki sprzyjającej zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, a w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania,

Gmina posiada niewielkie własne zasoby mieszkaniowe. Przeważająca większość mieszkańców gminy, ponad 1000 rodzin mieszka w swoich domach. Na zasób mieszkaniowy Gminy Dębowiec składa się 8 budynków w tym 2 mieszkalne i 6 mieszkalno-użytkowych, w których znajdują się 23 lokale mieszkalne w tym 4 lokale socjalne. Budynki są własnością Gminy. Wielkość zasobu mieszkaniowego Gminy na koniec 2010 roku przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 23. Wielkość zasobu mieszkaniowego gminy

Zasoby mieszkaniowe Gminy Dębowiec							
L.p.	Adres budynku	Łączna ilość lokali	W tym				Uwagi
			Lokale mieszkalne	Lokale przeznaczone do najmu na czas trwania stosunku pracy	Lokale socjalne	Lokale zamienne i tymczasowe	
1.	Dębowiec Ul. Szkolna 3	8	-	8	-	-	Gimnazjum
2.	Dębowiec Ul. Katowicka 3	3	3	-	-	-	GOZ
3.	Dębowiec Ul. Szkolna 7	2	1	1	-	-	Przedszkole
4.	Kostkowice Ul. Dworska 76	3	2	-	1	-	Czworaki
5.	Kostkowice Ul. Dworska 18	3	2	-	1	-	Stara Szkoła
6.	Iskrzyczyn 110	1	1	-	-	-	Szkoła
7.	Iskrzyczyn 12	2	-	-	2	-	Dom Wiejski
8.	Ogrodzona 48	1	1	-	-	-	Szkoła
	Razem:	23	10	9	4	0	-

Z analizy powyższej tabeli wynika, że mieszkaniowe zasoby gminy są niewielkie. Według wymogów ustawowych - art.14 ustawy z dnia 10 lipca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego - w przypadku, gdy sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego, obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego spoczywa na gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu.

Jeżeli gmina nie dostarczy lokalu socjalnego osobie uprawnionej do niego z mocy wyroku sądowego, właścicielowi przysługuje roszczenie odszkodowawcze od gminy w wysokości odpowiadającej różnicy między odszkodowaniem określonym w ust.2 art. 14 ustawy, a odszkodowaniem płaconym przez byłego lokatora, o ile osoba ta nadal zamieszkuje w lokalu właściciela. W ostatnich czterech latach nie było wyroków sądu o uprawnieniu do przyznania lokalu socjalnego. Jednakże sytuacje takie są możliwe z uwagi na fakt, że coraz częściej rodziny wpadają w pułapkę kredytową i wyrok sądu jest kwestią czasu zwłaszcza, że w sytuacji, gdy w eksmitowanej rodzinie są dzieci lub osoby bezrobotne albo niepełnosprawne sądy orzekają o obowiązku przyznania takiej rodzinie lokalu socjalnego.

Liczbę wnioskodawców ubiegających się o przydział lokali socjalnych wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego zasobu gminy ostatnich czterech latach oraz powody ubiegania się o przydział lokali socjalnych przedstawiono w tabeli nr 24.

Tabela nr 24. Liczba złożonych wniosków o przydział lokalu z mieszkaniowego zasobu gminy

L.p.	Powody złożenia wniosku	Liczba wniosków w latach			
		2007	2008	2009	2010
1.	Niski dochód gospodarstwa domowego	0	0	0	0
2.	Wyrok sądu	0	0	0	0
3.	Stan techniczny lokalu/ budynku	0	0	0	0
4.	Przegęszczenie	1	0	0	1
5.	Zamiana lokalu dotychczasowego na lokal socjalny	0	0	0	0
6.	Sytuacja rodzinna	1	3	0	3
7.	Wychowanek domu dziecka/rodziny zastępczej	0	0	1	1
8.	Trudne warunki mieszkaniowe	1	0	0	1
9.	Bezdomność	2	2	0	2
10.	Kłęski żywiołowe	0	0	0	0
11.	Inne	0	0	0	1
	Razem:	5	4	1	9

Mając na uwadze rosnącą liczbę wniosków o przydział lokali, należy dążyć do powiększenia gminnego zasobu o kolejne lokale, zwłaszcza lokale socjalne. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz.U. Nr 71 poz. 733 z późn. zm.) nałożyła na Radę Gminy obowiązek uchwalenia: wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Zasady polityki mieszkaniowej określa „Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Dębowiec w latach 2011– 2016”.

VIII Problemy społeczne

VIII.1 Przemoc

Termin „przemoc w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”¹⁰ Przemoc w rodzinie oznacza każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniechanie, które zagrażają życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego człowieka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzą rozwojowi jego (jej) osobowości. Jest działaniem zamierzonym i wykorzystującym przewagę siły lub zaprzestaniem działania, skierowanym przeciw członkowi rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym dość często przybierając najróżniejsze formy: przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej, zaniechanie. Ofiarami są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. Natomiast w stosunku do dzieci przemoc stosują oboje rodzice. Są oni również sprawcami zaniechań wobec dzieci. Odnotować również należy fakt, że często sprawcami przemocy są osoby będące pod wpływem alkoholu. Złożoność zagadnienia powoduje, że sytuacja ofiar w rodzinie jest bardzo trudna, problem jest wielowątkowy, często zależność materialna, emocjonalna dodatkowo komplikuje sytuację.

Próbując wyjaśnić bierność kobiet pozostających przez wiele lat w sytuacji przemocy można odwołać się do teorii wyuczonyj bezradności. Jest wiele aspektów powodujących, że ofiary boją się lub nie chcą szukać pomocy, pozostając przez wiele lat w sytuacji traumatycznej aż do stanu chronicznego. W ostatnim czasie zmieniła się sytuacja ofiar przemocy, społeczeństwo jest coraz bardziej świadome tego, że takie zdarzenia mają miejsce w rodzinach i że trzeba stwarzać warunki, aby ofiary nie pozostały same i w momencie, kiedy zdecydują się szukać pomocy mogły ją znaleźć. Znowelizowana w czerwcu 2010 roku ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa ta nałożyła na gminy obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działanie edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

¹⁰ Art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE DĘBOWIEC

Z danych ewidencji ludności (stan na 31.12.2010 r.) wynika, że w gminie Dębowiec zamieszkiwało 5548 mieszkańców, w tym 2760 mężczyzn i 2788 kobiet.

Z dostępnych badań wynika, że ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej padają osoby zależne, a więc dzieci i osoby starsze. Stosowanie przemocy często idzie w parze z nadużywaniem alkoholu. Z danych Komisariatu Policji w Strumieniu (stan na 31.12.2010 r.) wynika, że w okresie od 2007 do 2010 roku, na terenie Gminy Dębowiec były prowadzone interwencje w związku z awanturami domowymi oraz przemocą w rodzinie. Jednakże uruchomienie „Procedury Niebieskiej Karty” miało miejsce sporadycznie. Niestety występuje brak danych, czy osoby biorące w zajściach były pod wpływem alkoholu.

W poniżej tabeli przedstawiono dane za okres od 2007 do 2010 roku obrazujące działania policji oraz zdarzenia pod wpływem alkoholu mające miejsce na terenie Gminy Dębowiec.

Tabela nr 25. Działania policji w związku z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy w latach 2007 do 2010

Działania policji w związku z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy w latach 2007 do 2010				
Rodzaj podjętych działań	Rok			
	2007	2008	2009	2010
Liczba interwencji domowych w związku ze stwierdzoną przemocą w rodzinie	58	58	88	65
W tym: uruchomienie Procedury Niebieskiej Karty	1	0	1	1
Pod wpływem alkoholu	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych
Liczba osób odwiezionych do izby wytrzeźwień	13	10	19	13
Liczba wypadków drogowych spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców	0	0	1	0

Z danych zawartych w tabeli wynika, że w badanym okresie na terenie gminy dochodzi w ciągu roku od 58 do 88 interwencji policji, co daje w skali miesiąca od 4 do 8 interwencji. Tylko w nielicznych uruchamiana jest „Procedura Niebieskiej Karty”. Niestety w trakcie tych interwencji nie są prowadzone badania na trzeźwość uczestników zająć. W badanym okresie do izby wytrzeźwień odwieziono od 10 do 19 osób rocznie. Z danych uzyskanych od policji nie wynika, czy byli to uczestnicy interwencji domowych, czy inne osoby w stanie nietrzeźwym.

Wśród podopiecznych GOPS w Dębowcu w latach 2007 -2010 zaobserwowano po jednym przypadku występowania przemocy w rodzinie. Problem dotyczył rodziny z dziećmi i była w tej sprawie uruchamiana „Procedura Niebieskiej Karty”, oraz działania zmierzające do skierowania na leczenie w poradni leczenia uzależnień.

VIII.2 Uzależnienia

Uzależnienie od alkoholu

Alkoholizm jest chorobą o określonych objawach (symptomach) i charakterystycznym procesie rozwoju. Polega na tym, że chory traci kontrolę nad przebiegiem swojej relacji z alkoholem. Rozpocząwszy picie, nie potrafi zatrzymać się w dowolnym momencie i nie jest w

stanie przez dłuższy czas utrzymać abstynencji - nie może w sposób wiarygodny przewidzieć czasu trwania picia oraz ilości alkoholu, którą wypije. Jednocześnie sposób, w jaki pije powoduje problemy w jego życiu. Alkoholizm oznacza, że całe życie człowieka zostało podporządkowane C₂H₅OH i jest chorobą śmiertelną. Alkoholizm jest chorobą nieuleczalną, ten kto doświadczył objawów choroby alkoholowej, nigdy już nie będzie mógł wiarygodnie kontrolować swojego picia. Jedynym sposobem by powstrzymać rozwój choroby jest **pozostanie w pełnej abstynencji**. Światowa Organizacja Zdrowia, jako jednostkę chorobową wprowadziła termin „zespół uzależnienia od alkoholu”. Jest to stan zmian psychicznych i zwykle także somatycznych spowodowany nadużywaniem alkoholu, charakteryzujący się określonymi reakcjami, które z reguły obejmują skłonności do stałego lub okresowego używania alkoholu w celu doznania jego efektów psychicznych.

Osoby niedojrzałe emocjonalnie mają znacznie więcej problemów niż inne z pokonywaniem różnorodnych trudności życiowych. Często sięgają po środki, które w ich mniemaniu je wspomagają. Dla jednych są to leki, narkotyki, dla innych znacznie łatwiej dostępny alkohol. Skala problemów wynikających z uzależnienia jest na tyle duża i poważna, że działania w tym zakresie regulowane są ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W rejestrach Gminnej Komisji Rozwiązywania problemów alkoholowych, w latach 2007 do 2010 figurowało od 10 do 14 osób zgłoszonych przez rodzinę, pracowników socjalnych, policję oraz inne osoby celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu. Na podstawie analizy ankiet zgłoszeniowych GKRPA ustalono, że w blisko 20% ankiet pojawiają się informacje dotyczące wszczynania awantur, używania siły fizycznej, wyzwisk, popychania i szarpania oraz wyganiania innych członków rodziny przez osoby zgłaszane do leczenia. Osoby, które przynajmniej raz doświadczyły przemocy w rodzinie niezależnie od tego, jaką przybrała ona formę to częściej kobiety niż mężczyźni. Spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach. Okazuje się, że niezależnie od rodzaju przemocy około 10% ofiar stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca przemocy był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu. Efekty działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 26. Osoby zgłaszane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów alkoholowych

Osoby zgłaszane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w okresie od 2007 do 2010								
Rodzaj działań	Rok							
	2007		2008		2009		2010	
	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba zgłoszeń	3	10	4	6	2	12	2	8
W tym z problemem przemocy	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba osób podejmujących leczenie	0	2	1	0	0	1	0	1

Z punktu konsultacyjnego w latach 2007 do 2010 korzystały osoby zgłaszane zarówno przez rodziny jak i przez pracowników socjalnych.

Tabela nr 27. Osoby korzystające z Punktu konsultacyjnego

Osoby korzystające z Punktu konsultacyjnego				
Liczba osób zgłoszonych	Rok			
	2007	2008	2009	2010
		7	16	10
W tym: problem alkoholowy	5	14	8	7
przemoc	0	1	0	0

Z analizy dwóch powyższych tabel wynika, że rodziny zgłaszające do leczenia członków rodziny nadużywających alkoholu nie podają, że w rodzinach występuje problem przemocy. Jest to niespójne z liczbą interwencji domowych. Wynika to z niskiej świadomości zarówno wśród mieszkańców Gminy, jak i wśród służb zajmujących się problemem. Najbardziej jest to widoczne w trakcie interwencji policji, gdzie na kilkadziesiąt interwencji rocznie uruchamiana jest jedna „Procedura Niebieskiej Karty”.

Dlatego konieczne jest podjęcie działań zwiększających świadomość w zakresie problematyki zapobiegania przemocy w rodzinie zarówno wśród mieszkańców jak i wszystkich służb zajmujących się tym problemem. Przyjęcie „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ofiar przemocy w rodzinie” przez Radę Gminy Dębowiec jest odpowiedzią na rosnące zapotrzebowanie w tej dziedzinie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istnieje przy Urzędzie Gminy Dębowiec. Koordynatorem działań komisji jest pani Teresa Kałuża, a jej zakres działalności obejmuje:

- 1) pierwszy kontakt z osobami uzależnionymi i osobami nadużywającymi alkoholu,
- 2) pierwszy kontakt z rodzinami osób uzależnionych i nadużywających alkoholu,
- 3) pierwszy kontakt z osobami zagrożonymi i doświadczającymi przemocy,
- 4) przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu powodującego zakłócanie porządku publicznego, rozpad rodziny, demoralizację nieletnich lub uchylanie się od pracy,
- 5) prowadzenie rozmów interwencyjno-motywacyjnych z osobami, co do których wpłynęło zgłoszenie i pouczanie ich o konieczności zaprzestania działań wymienionych powyżej i/lub poddania się leczeniu odwykowemu,
- 6) kierowanie w/w osób na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
- 7) kierowanie wniosków do sądu rejonowego o zobowiązanie osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Uzależnienie od narkotyków

Narkomania jest określana jako uzależnienie od środków psychotropowych, którymi są substancje chemiczne. Uzależnienie, niezależnie od postaci wpływa destrukcyjnie na jednostkę, powodując jej marginalizację i wykluczenie społeczne. Problemy wynikające z uzależnienia są ściśle związane z innymi problemami społecznymi.

Najczęściej spotykane zagrożenia to:

- 1) zagrożenie życia,
- 2) rozpad rodziny,
- 3) utrata miejsca pracy,
- 4) łamanie norm społecznych i prawnych.

Narkomania jest zjawiskiem dotychczas niedostatecznie zdiagnozowanym. Dotychczas nie stwierdzono na terenie gminy uzależnienia od narkotyków. Były jednakże prowadzone postępowania w stosunku do kilku nieletnich mających kontakt ze środkami odurzającymi.

Uzależnienie od komputera

Nowym niepokojącym zjawiskiem, z jakim spotykają się pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest uzależnienie od komputera. W roku 2010 problem ten dotyczył dwóch osób, które poza grą na komputerze niczym się nie interesują. Problem ten jest o tyle poważny, że osoby te nie chodzą do szkoły, ograniczają przyjmowanie posiłków, nie biorą udziału w życiu rodziny. Są to osoby dorosłe, które nie widzą problemu i nie mają zamiaru podejmować leczenia. Wielogodzinne przebywanie przed komputerem wywiera negatywny wpływ zarówno na ich zdrowie fizyczne jak i psychiczne. Porzucenie nauki negatywnie odbije się na ich dalszym życiu.

Uzależnienie od hazardu

Innym niepokojącym zjawiskiem jest uzależnienie od hazardu. W chwili obecnej jest to zjawisko marginalne, niedostatecznie zdiagnozowane. Jednakże docierają do GOPS sygnały o kilku przypadkach tego zjawiska. Problem dotyczy głównie mężczyzn będących głowami rodziny.

Zarówno uzależnienie od komputera jak i od hazardu jest niedostatecznie rozpoznane. Na dzień dzisiejszy niewiele placówek zajmuje się tym problemem. Leczenie można podjąć w „Poradniach Zdrowia Psychicznego”. Najbliższa poradnia, która zajmuje się tym problemem znajduje się w Bielsku – Białej.

VIII.3 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenia w sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (GUS).

Osoba niepełnosprawna z punktu widzenia prawa musi posiadać:

- a) aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez odpowiedni organ orzekający – dla osób w wieku 16 lat i więcej,
- b) aktualne orzeczenia o niepełnosprawności wydane przez powiatowy zespół do spraw orzekania niepełnosprawności.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na czas nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia.

Powiatowe i Wojewódzkie zespoły wydają orzeczenia o:

- a) niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia;
- b) stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia.

Ustalono trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą:

- 1) **znaczny stopień niepełnosprawności** – do tego stopnia zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach

pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

- 2) **umiarkowany stopień niepełnosprawności** – do tego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.
- 3) **lekki stopień niepełnosprawności** – do tego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Stopień niepełnosprawności orzeka się na stałe, jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy lub na czas określony, jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia. Przy kwalifikowaniu osób do stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez:

- 1) upośledzenie umysłowe,
- 2) choroby psychiczne,
- 3) zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 4) choroby narządu wzroku,
- 5) upośledzenie narządu ruchu,
- 6) epilepsja,
- 7) choroby układu oddechowego i krążenia,
- 8) choroby układu pokarmowego,
- 9) choroby układu moczowo-płciowego,
- 10) choroby neurologiczne,
- 11) inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Powiatowe Zespoły do spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności wydają orzeczenie o zakwalifikowaniu osoby do jednego z trzech stopni niepełnosprawności. Osoby niepełnosprawne mogą legitymować się równoważnymi orzeczeniami:

- a) Komisji do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia zaliczającymi osobę do I, II lub III grupy inwalidztwa;
- b) lekarza orzecznika ZUS kwalifikującymi osobę jako całkowicie niezdolną do pracy i całkowicie niezdolną do samodzielnej egzystencji, całkowicie niezdolną do pracy lub częściowo niezdolną do pracy.

System pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom w Gminie Dębowiec tworzy działania prowadzone przez służbę zdrowia, oświatę, organizacje pozarządowe, pomoc społeczną i urząd pracy.

W chwili obecnej brak danych dotyczących rodzaju niepełnosprawności oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Szacunkowo przyjmuje się liczbę osób niepełnosprawnych na 10 do 14 % społeczeństwa. Według takich szacunków liczba osób niepełnosprawnych na koniec roku 2010 wynosiłaby od 557 osób do 780 osób. Z terenu gminy Dębowiec 196 osób pobiera renty, a 22 osoby otrzymywały renty socjalne. Osoby w podeszłym wieku, starsze i niepełnosprawne mają prawo do korzystania z pomocy w formie usług opiekuńczych – pielęgnacyjnych i gospodarczych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadził takie usługi od 2008 roku.

Niepelnosprawność a edukacja

Dzieci upośledzone umysłowo w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim będące w wieku przedszkolnym i szkolnym mogą korzystać ze specjalistycznych zajęć i opieki oferowanych przez Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym (PSOUU), koło w Cieszynie. Ośrodek ten realizuje program nauczania dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym oraz zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci o głębokim stopniu upośledzenia. Ośrodek oferuje również szereg zajęć dodatkowych, terapeutycznych i logopedycznych, z zakresu terapii zajęciowej, rehabilitacji ruchowej i fizykoterapii. Z oferty Ośrodka korzysta 4 dzieci z terenu naszej gminy. Dwoje dzieci korzysta z zajęć w Ośrodku Rehabilitacyjno -Edukacyjno- Wychowawczym w Ustroniu Nierodzimiu.

Pięcioro dzieci uczy się w szkołach specjalnych, troje ma nauczanie indywidualne w domu. We wrześniu 1997 r. rozpoczął swoją działalność Punkt Wczesnej Interwencji prowadzony przez PSOUU. Poprzez konsultacje i terapię indywidualną wykwalifikowana kadra specjalistyczna pracuje nad usprawnieniem dzieci w wieku od 0 do 7 roku życia. Obecnie pod opieką Punktu znajdują się kilkoro dzieci z Gminy Dębowiec.

VIII.4 Bezdomność

Pomoc państwa osobom bezdomnym została określona ustawą z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania;”.

Pod pojęciem „bezdomny” można rozumieć człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania. Wyróżnić można bezdomnych z przymusu i z wyboru. „Bezdomni z wyboru” to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić. „Bezdomni z przymusu” to osoby, które ze względów osobistych i ekonomicznych są bezdomne. Można mówić także o bezdomności „jawnej” i „ukrytej”, rozumiejąc przez pierwszą „sytuację braku mieszkania i dachu nad głową”, a przez drugą „sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego”.

Zjawiska związane z procesem bezdomności i wykluczenia społecznego to przede wszystkim:

- 1) rozpad rodziny – zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełnienia przez rodzinę jej podstawowych funkcji;
- 2) eksmisje (w ponad 90% przypadków spowodowane niepłaceniem czynszu);
- 3) opuszczenia zakładu karnego;
- 4) brak stałych dochodów, długotrwałe bezrobocie;
- 5) przemoc w rodzinie;
- 6) uzależnienia;
- 7) konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej;
- 8) likwidacja hoteli robotniczych, opuszczenie domu dziecka, szpitala psychiatrycznego.

Na terenie gminy nie ma placówek zapewniających miejsca noclegowe osobom bezdomnym. W 2010 i w 2011 roku 4 osoby bezdomne z terenu Gminy Dębowiec miały udzieloną pomoc.

Było to głównie kierowanie do placówek dla osób bezdomnych i pokrywanie kosztów pobytu w tych placówkach.

VIII.5 Bezrobocie

“Bezrobotny to osoba niezatrudniona i niewykonywująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie uczącą się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym ze względu na miejsce zamieszkania powiatowym urzędzie pracy jeżeli;

- 1) ukończyła 18 lat i nieukończona 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn,
- 2) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności i nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub wychowawczego,
- 3) nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej w rozumieniu przepisów Kc o powierzchni przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- 4) nie podjęła działalności pozarolniczej,
- 5) jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia conajmniej w połowie wymiaru czasu obowiązującego w danym zawodzie lub służbie,
- 6) nie jest osobą czasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności,
- 7) nie uzyskuje miesięcznie dochodu przekraczającego połowę najniższego wynagrodzenia, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- 8) nie pobiera, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego, stałego wyrównawczego, gwarantowanego zasiłku okresowego lub renty socjalnej.

Liczba i struktura bezrobotnych

Na terenie Gminy Dębowiec w okresie od 2005 do 2010 roku zmieniała się zarówno liczba osób pracujących jak i bezrobotnych. Zmiany dotyczące osób pracujących przedstawiono w tabeli nr 28

Tabela nr 28. Osoby pracujące z terenu Gminy Dębowiec

Osoby pracujące z terenu Gminy Dębowiec						
Pracujący w latach	lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
kobiety	228	245	243	323	302	324
mężczyźni	299	310	313	478	425	471
Ogółem	527	555	556	801	727	795

W okresie od 2005 do 2008 roku zauważono wzrost liczby osób pracujących z 228 do 323. Od roku 2009 liczba osób pracujących zaczęła spadać. Ma to związek z trudną sytuacją na rynku pracy w Polsce, pozostałych krajach Unii Europejskiej oraz trudną sytuacją gospodarczą na świecie. Jednocześnie zmienia się liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Dębowiec. Zmiany dotyczące osób bezrobotnych w omawianym okresie przedstawię w tabeli nr 29

Tabela nr 29. Bezrobotni z terenu Gminy Dębowiec

Bezrobotni z terenu Gminy Dębowiec							
Bezrobotni w latach	lata						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
kobiety	171	145	133	92	96	113	136
mężczyźni	115	79	47	49	61	83	79
Ogółem	286	224	180	141	157	196	215

W okresie od 2005 do 2008 roku zaobserwowano zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych. Od 2009 roku ponownie obserwujemy wzrost liczby osób bezrobotnych oraz zmniejszanie się liczby osób pracujących. Na koniec grudnia 2011 roku liczba ta wynosiła 215 osób w tym: 114 kobiet i 101 mężczyzn. Bezrobocie nie rozkłada się równo w poszczególnych grupach wiekowych. Poniżej przedstawię strukturę bezrobotnych wg wieku i czasu pozostawania bez pracy.

Tabela nr 30. Struktura bezrobotnych wg wieku z terenu Gminy Dębowiec wg wieku na dzień 31 grudnia 2011 roku

Struktura bezrobotnych wg wieku z terenu Gminy Dębowiec wg wieku na dzień 31 grudnia 2011 roku						
		Bezrobotni	Kobiety	Mężczyźni	Długotrwale bezrobotni	Z prawem do zasiłku
Ogółem, w tym:		215	114	101	72	42
kobiety		114			46	27
mężczyźni		101			26	15
Wiek	18 - 24 lat	68	40	28	14	
	25 - 34 lat	62	29	33	23	
	35 - 44 lat	34	19	15	11	
	45 - 54 lat	36	22	14	14	
	55 - 59 lat	14	4	10	9	
	60 - 64 lat	1	0	1	1	

Z analizy danych zawartych w tabeli nr 30 wynika, że najliczniejszą grupę bezrobotnych, bo aż 68 osób, w tym 40 kobiet stanowią ludzie młodzi pomiędzy 18 a 24 rokiem życia, wchodzący dopiero na rynek pracy.

Drugą liczną grupą są osoby trochę starsze pomiędzy 25 a 34 rokiem życia, z pośród których bez pracy pozostaje 62 osób, w tym 29 kobiet. Razem te dwie grupy wiekowe stanowią 60,46% bezrobotnych. Mniej liczne są grupy wiekowe w przedziale 45-54 lat - 36 osób oraz 35 - 44 lat - 34 osoby. Wbrew powszechnemu przekonaniu, o dużej liczbie osób bezrobotnych powyżej 55 roku życia, na terenie gminy pozostawało bez pracy 15 osób w tym jedna powyżej 60 roku życia. Być może niewielka liczba osób bezrobotnych w tym wieku wynika z faktu, że większość osób w tym wieku ma problemy zdrowotne i zaprzestanie wykonywania przez nie pracy związane jest z nabyciem prawa do renty lub świadczeń przedemerytalnych.

Osoby pozostające bez pracy posiadają różny poziom wykształcenia. Strukturę bezrobotnych wg wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy przedstawię w tabeli nr 31.

Tabela nr 31. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia

Struktura bezrobotnych wg wykształcenia				
Stopień Wykształcenia	Bezrobotni	Kobiety	Mężczyźni	Długotrwale bezrobotni
wyższe	25	11	14	4
Policealne i średnie zawodowe	51	23	28	20
Średnie ogólnokształcące	23	16	7	8
zasadnicze zawodowe	75	47	28	27
Gimnazjalne i niżej	41	17	24	13
Razem:	215	114	101	72

Z analizy danych zawartych w tabeli 31 wynika, że najwięcej bezrobotnych wywodzi się z pośród osób posiadających wykształcenie zawodowe, stanowią one 35% osób bezrobotnych. Druga liczna grupa bezrobotnych to osoby mające wykształcenie policealne i średnie zawodowe 24% bezrobotnych oraz wykształcenie gimnazjalne i niżej 19% bezrobotnych. Dość dużą grupę osób bezrobotnych, bo aż 25 osób, czyli 11,6% stanowią osoby z wyższym wykształceniem. Większość z nich, bo aż 14 to mężczyźni.

Ilość osób bezrobotnych i czas pozostawania bez pracy zależy od wielu czynników. Jednym z nich jest gotowość do przekwalifikowania się. Od roku 2008 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje projekt systemowy pt. „Aktywna integracja społeczna w Gminie Dębowiec”. Poniżej pokazano uczestników projektu w podziale na płeć.

Tabela nr 32. Osoby z terenu Gminy Dębowiec biorące udział w projekcie systemowym

Osoby z terenu Gminy Dębowiec biorące udział w projekcie systemowym					
Liczba osób w latach	lata				Ogółem
	2008	2009	2010	2011	
kobiety	9	11	10	10	40
mężczyźni	0	1	2	0	3
Razem	9	12	12	10	43

Zauważamy, że większą gotowość na zdobycie nowych uprawnień wykazują kobiety. Związane to jest z większą liczbą kobiet pozostających bez zatrudnienia oraz mniejszymi możliwościami podejmowania przez nie pracy sezonowej na budowach, bez podpisywania umowy na pracę. Innym czynnikiem jest fakt, że to głównie kobiety zwracają się po pomoc i one wykazują większą gotowość do wprowadzenia zmian w swoim życiu.

VIII WNIOSKI

Analiza społeczna obejmuje opis różnych zjawisk, sytuacji, przesłanek, które mogą stać się przyczyną trudnej sytuacji, w jakiej znaleźli się poszczególni mieszkańcy Gminy Dębowiec. Jest ona próbą przedstawienia, z jednej strony rozmiaru problemów społecznych, z którymi borykają się mieszkańcy Gminy Dębowiec, z drugiej natomiast strony przedstawia infrastrukturę oparcia społecznego z jakiego mogą ci mieszkańcy korzystać.

Do analizy zostały wykorzystane dane ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane z innych dostępnych źródeł informacji (np. Policja, Wydział Edukacji, Powiatowy Zespół d.s. Orzekania Niepełnosprawności, Powiatowy Urząd Pracy, itp.) W celu otrzymania najbardziej zbliżonego do rzeczywistego obrazu problemów społecznych, poddano analizie dane liczbowe za okres od 2006 do 2010 roku, a w przypadku, gdy było to możliwe za 2011 rok. Analiza ta pozwala uchwycić tendencje rosnące, bądź malejące w stosunku do poszczególnych problemów.

Z uwagi na brak niektórych danych i trudności w zbadaniu wielu zjawisk, takich jak bezdomność czy narkomania, powyższa diagnoza nie jest dokładnym obrazem skali problemów społecznych gminy i może stanowić podstawę do przeprowadzenia dokładniejszych badań socjologicznych społeczności lokalnej.

Wskazane jest monitorowanie potrzeb w zakresie pomocy społecznej i uzupełnianie systemu wsparcia o te formy, które zagwarantują osobom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem samodzielność, pełną integrację ze środowiskiem, a także będą przeciwdziały izolacji i marginalizacji tych osób.

Mając na uwadze efektywność podejmowanych inicjatyw należy skoordynować i usystematyzować wszelkie działania w obszarze pomocy społecznej w ramach jednego programu działań socjalnych.

Działania w obszarze rozwiązywania problemów społecznych powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu współpracy różnych podmiotów, w którym partnerami są osoby potrzebujące pomocy, instytucje i organizacje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).

CZĘŚĆ C

KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2020

I OPIS DZIAŁAŃ

Gmina, jako wspólnota mieszkańców ma obowiązek stworzyć równe szanse wszystkim osobom zamieszkującym na jej terenie. Z różnych względów wiele z nich nie może lub nie potrafi stworzyć dla siebie warunków zapewniających im godne życie.

Założeniem strategii jest nakreślenie takich kierunków działań, które umożliwią osiągnięcie celu głównego, którym jest „poprawa warunków i jakości życia mieszkańców gminy oraz budowa otwartego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego, w którym pełni, aktywny i świadomy udział wezmą wszyscy mieszkańcy Gminy Dębowiec, bez względu na płeć, rasę, pochodzenie, narodowość, niepełnosprawność fizyczną i psychiczną, przynależność do grupy wyznaniowej, wiekowej czy orientację seksualną.”

Będzie to możliwe poprzez realizację przyjętych celów szczegółowych:

- 1) integracji społecznej i zawodowej grup wykluczonych lub dyskryminowanych oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 2) przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- 3) wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji.
- 4) wspierania aktywizacji osób starszych,
- 5) wyrównywania szans osób niepełnosprawnych,
- 6) wspierania działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
- 7) stworzenia warunków i możliwości rozwoju działań samopomocowych mieszkańców,
- 8) zaangażowania, na zasadach jawności, partnerstwa oraz pomocniczości, wszystkich grup społeczności lokalnej w budowę nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego w Gminie Dębowiec,
- 9) stworzenia podstaw do przygotowywania projektów i programów rozszerzających działania opisane w strategii i wprowadzających innowacyjne formy realizacji jej celów.

Zmiany zachodzące w prawie oraz możliwość uzyskania wsparcia ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego wymuszają zmiany w organizacji pracy Ośrodka Pomocy Społecznej. Następuje rozdział pomocy finansowej od pracy socjalnej, czyli przejście od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją było udzielanie wsparcia materialnego do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych i samodzielnego rozwiązywania problemów życiowych przez rodzinę. W tym wypadku pomoc finansowa będzie jedną z wielu metod oddziaływania na odbiorcę. Pomocne w tym jest nowe narzędzie „kontrakt socjalny”, jakie otrzymali pracownicy socjalni. Zmiany te wymagają ciągłego podnoszenia kwalifikacji zatrudnionych osób. Ustawa o pomocy społecznej określa kwalifikacje pracowników socjalnych, jak również specjalizacje w zawodzie. Wyspecjalizowana kadra pozwoli na bardziej profesjonalną pracę z wybranymi grupami klientów. Dlatego należałoby zadbać, aby pomoc pracownikom socjalnym podnosić kwalifikacje zgodnie z założeniami ustawy.

Materiałem wyjściowym do opracowania programu są:

- 1) diagnoza problemów społecznych;
- 2) doświadczenia służb społecznych;
- 3) dane będące w dyspozycji GOPS uzyskane w toku jego bieżącej działalności.

Pojęcie praca socjalna wiąże się z celową i zorganizowaną pomocą współczesnych społeczeństw swoim niewydolnym ekonomicznie, społecznie i fizycznie członkom. Proces ten zakłada aktywne współuczestnictwo wszystkich podmiotów, nakierowane na:

- 1) realizację celów – określonych jako pomaganie w osobistym i społecznym

- usamodzielnieniu się członkom społeczeństwa potrzebującym tej pomocy,
- 2) rozwój kadry - i jej zawodowych kwalifikacji koniecznych do wykonywania tej pracy,
 - 3) odbiorców – którymi są poszczególne osoby, grupy czy społeczności.

Sukcesywnie następuje przeformułowanie roli i zadań pomocy społecznej, a także sposobów realizacji świadczonej pomocy. W ostatnim czasie znacznie wzrosła rola partnerów społecznych: organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, wolontariuszy. Nowe formy pracy wymuszają od realizatorów pomocy społecznej nowej wiedzy i umiejętności, dlatego należy podjąć działania nakierowane na podniesienie ich kwalifikacji.

Realizacja celów szczegółowych będzie możliwa poprzez tworzenie i realizację programów.

I.1 Program działań socjalnych zakłada dążenie do profesjonalizmu, mające na celu poprawę warunków życia jednostki i społeczności. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), powoduje konieczność wypracowania:

- 1) zintegrowanego systemu działań i innowacyjnych form pomocy;
- 2) systematycznego diagnozowania problemów społecznych;
- 3) profesjonalnie i sprawnie działających służb społecznych;
- 4) udostępnienie społecznych środków i zasobów;
- 5) tworzenie warunków do współuczestnictwa odbiorców pomocy w procesie ich kształtowania.

Założenia programowe oparte są o trzy kierunki oddziaływania:

- 1) działania profilaktyczne;
- 2) działania edukacyjne;
- 3) działania kompensacyjne.

Program w swoim założeniach scala już istniejące i funkcjonujące programy, stwarza możliwość nowych rozwiązań i wymusza ściślejszą współpracę i koordynację działań.

Najczęściej pomocy w rozwiązywaniu problemów potrzebują osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym, w których występują:

- 1) bezrobocie, w tym o charakterze długotrwałym;
- 2) trudności w pozyskaniu mieszkania;
- 3) zubożenie społeczeństwa aż do ubóstwa;
- 4) trudności wychowawcze z dziećmi;
- 5) uzależnienia;
- 6) bezradność i niepodejmowanie działań wobec osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych czy starych;
- 7) przemoc fizyczna i psychiczna;
- 8) sieroctwo społeczne;
- 9) samotne rodzicielstwo;
- 10) konflikty wewnątrz rodziny spowodowane rozwodem i roszczeniami materialnymi.

Cel strategiczny

Głównym i nadrzędnym celem programu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz integracja społeczna i zawodowa grup wykluczonych lub dyskryminowanych oraz wsparcie grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Osiągnięcie tego celu umożliwi zbudowanie zintegrowanego systemu oparcia społecznego, umożliwiającego rozwój nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

Cele operacyjne

1. Stworzenie warunków mieszkańcom Gminy Dębowiec do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę swoich potrzeb i możliwości.
2. Określenie warunków i zakresu podejmowanych działań oraz stworzenie spójnego systemu współpracy instytucji i organizacji.
3. Organizacja i realizacja systemowych i profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych w poszczególnych obszarach działań społecznych.

Beneficjenci programu (odbiorcy i realizatorzy strategii)

- 1) bezpośredni – osoby korzystające z pomocy społecznej;
- 2) pośredni – instytucje, organizacje, związki wyznaniowe, osoby prawne i fizyczne realizujące zadania pomocy społecznej.

Realizatorzy

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej odpowiada za realizację programu przy współpracy z:

- 1) Sądem Rejonowym,
- 2) Policją,
- 3) Szkołami,
- 4) Organizacjami pozarządowymi,
- 5) Placówkami Służby Zdrowia.

Wskaźniki

1. Liczba osób objętych pomocą świadczoną przez Ośrodek Pomocy Społecznej/rok.
2. Liczba udzielonych różnych form świadczeń/rok.
3. Koszt różnych form świadczeń/rok

I.2 Program wspierania i aktywizacji osób starych

Starzenie się społeczeństwa staje się problemem powszechnym we współczesnym świecie. Rola i pozycja człowieka starego w nowoczesnym, zmodernizowanym społeczeństwie bardzo się zmieniła. Obecnie nie do końca można sprecyzować pojęcie – człowiek stary. Wiek biologiczny nie zawsze jest tożsamy ze zmianami psychofizycznymi, dlatego przyjmujemy, że tym pojęciem będziemy określać ludzi w wieku poprodukcyjnym, czy emerytalnym. Okres ten staje się okresem wyciszenia, zasłużonego wypoczynku po okresie pracy i wychowaniu dzieci, Często z chwilą przejścia na emeryturę pogarsza się wskaźnik jakości życia. Trzeba pamiętać o tym, że starzenie się jest procesem, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację.

Starość kojarzy się z pozbawieniem wielu ról społecznych, obniżeniem wysokości dochodów, obniżeniem poziomu życia, pogorszeniem stanu zdrowia oraz zmniejszeniem mobilności. Osoby starsze napotykają w swoim środowisku bariery społeczne, do których zaliczyć można: problemy w komunikacji z innymi wynikające z wprowadzania nowych technologii użytkowych, trudności w dostępie do opieki medycznej oraz negatywny stosunek do starości, przede wszystkim młodszych generacji.

Aktywność człowieka starszego jest bardzo istotna w utrzymaniu jego sprawności fizycznej i psychicznej, a także w podtrzymywaniu jego samodzielności. Uczestnictwo w życiu społecznym osób starszych jest uwarunkowane ich kondycją zdrowotną i ekonomiczną. Jednym ze sposobów pobudzania aktywności osób starszych jest włączenie ich do systemu kształcenia ustawicznego. Ten rodzaj aktywności wyzwala potrzebę więzi z drugim człowiekiem i poznania świata. Wzmacnia poczucie własnej wartości, co wyraża się gotowością do ciągłego rozwoju, niezależnie od wieku, stanu zdrowia i okoliczności. Osoby starsze posiadają różnorodne umiejętności oraz doświadczenie życiowe i zawodowe. Przekonanie ich o użyteczności stanowi motywację do podjęcia działań na rzecz swojego otoczenia.

W Gminie Dębowiec, wg danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2006 roku było 870 osób w wieku powyżej 60 roku życia, co stanowiło 15,8% ogółu mieszkańców. W 2010 roku liczba ta wynosiła 930 osób czyli 16,82% ogółu mieszkańców. Na dzień 31 grudnia 2011 roku gminę zamieszkiwało 530 osób, które ukończyły 65 rok życia. Wielu z nich ma trudności w samodzielnym wykonywaniu podstawowych czynności życia codziennego, cierpią na brak aktywności, izolację i osamotnienie. Rolą samorządu jest podejmowanie działań zgodnie z zasadą subsydialności, która oznacza stosowanie instrumentów wzmacniających pomoc okazywaną wewnątrz rodziny, a udzielanie pomocy instytucjonalnej jedynie w sytuacjach koniecznych. Rodzina nie zawsze może zapewnić opiekę osobom starszym.

Mając na uwadze strukturę rodzin, które nie są w pełni wydolne w zaspokojeniu potrzeb swoich najstarszych członków, istnieje potrzeba zbudowania sprawnego systemu pomocy, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby ludzi w wieku emerytalnym(usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, wolontariat, pomoc sąsiedzka, dzienne domy pomocy).

Cele operacyjne

1. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych.
2. Dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa..
3. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starych.
4. Opracowanie oferty świadczonych usług skierowanych do ludzi w wieku poprodukcyjnym na różnych etapach starzenia się i zmian psychofizycznych.
5. Aktywizacja środowiska, tworzenie grup samopomocowych, grup sąsiedzkich, grup wsparcia itp.

Zadania do realizacji

1. Stworzenie systemu pomocy osobom starym w ich środowisku zamieszkania poprzez:
 - 1) usługi opiekuńcze świadczone przez Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - 2) usługi opiekuńcze świadczone przez stowarzyszenia i osoby prywatne,
 - 3) realizacja programów wolontarystycznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe.
2. Zorganizowanie sieci usług na rzecz osób starych poprzez:
 - 1) dostarczanie obiadów,
 - 2) usługi pralnicze, prace porządkowe.
3. Szerzenie idei i pomoc w organizowaniu pomocy sąsiedzkiej.
4. Współpraca z instytucjami, organizacjami, kościołami, związkami wyznaniowymi, które prowadzą akcje na rzecz ludzi starych.
5. Podejmowanie działań mających na celu integrację osób starszych ze społeczeństwem lokalnym.

Odbiorcy bezpośredni

Osoby w wieku poprodukcyjnym oraz samotne osoby starsze i niepełnosprawne, którym rodzina nie jest w stanie zapewnić właściwej opieki.

Realizatorzy

Zadania od 1 do 4 pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we współpracy z: Domami Pomocy Społecznej i Zakładami Opieki Zdrowotnej, Kościołami i związkami wyznaniowymi, Policją, Organizacjami pozarządowymi.

Gminny Ośrodek Kultury Sportu i turystyki w stosunku do zadania 5.

Wskaźniki

4. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi przez Ośrodek Pomocy

Spółecznej/rok.

5. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi przez stowarzyszenia/rok.
6. Liczba dostarczonych obiadów/osobę/rok

I.3 Program przeciwdziałania przemocy

Przemoc domową, zwaną też przemocą w rodzinie, można zdefiniować jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Przemoc domowa przez wiele lat nie była w Polsce nazywana po imieniu. Zdarza się, że w związkach partnerskich dochodzi do dotkliwych pobić, wulgarnego wyzywania, ograniczania praw partnerom, pojawia się wtedy wątpliwość, czy można to nazwać kłótnią rodzinną, konfliktem rodzinnym i potraktować jako sprawę tylko tej rodziny. O przemocy domowej można powiedzieć, że:

- 1) jest intencjonalna (jest zamierzonym działaniem lub zaniechaniem tego działania, ma na celu kontrolę nad ofiarą),
- 2) narusza prawa i dobra osobiste ofiary (sprawca wykorzystując przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka, np.: prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku),
- 3) powoduje cierpienie i ból (sprawca naraża zdrowie i życie ofiary. Doświadczanie cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony),
- 4) istnieje wyraźna asymetria sił (sprawca ma wyraźną przewagę nad ofiarą).

Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym, przybierającym najróżniejsze formy:

- 1) przemoc fizyczna – obejmuje wszelkie działania, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne, np.: bicie, popychanie, kopanie, porzucenie w niebezpiecznej okolicy itp.,
- 2) przemoc psychiczna – są to działania krzywdzące, które wykorzystują mechanizmy procesów psychologicznych, np.: poniżanie, wyzywanie, stosowanie gróźb, naśmiewanie się z poglądów, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów itp.,
- 3) przemoc seksualna – działa w obszarze działań seksualnych, naruszając intymność pożycia, np.: wymuszanie pożycia, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych, sadystyczne formy współżycia, narażanie dzieci na kontakt z pornografią i zachowaniami seksualnymi itp.,
- 4) przemoc ekonomiczna – dotyczy warunków materialnych, opiera się zazwyczaj na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy, np.: niezaspokojenie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, odbieranie poborów itp.,
- 5) przemoc zaniedbania – forma przemocy najczęściej stosowana wobec dzieci.

Ofiarami są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. Natomiast w stosunku do dzieci przemoc stosują obydwój rodzice. Oboje są sprawcami zaniedbań, jednak z bieżącej pracy pracowników socjalnych wynika, że w większym procencie to mężczyźni zostawiają swoje rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Interwencja w sprawach przemocy domowej jest trudnym zadaniem i wymaga współpracy wielu służb społecznych. Powstrzymywanie sprawców przemocy domowej i pomaganie ofiarom musi być prowadzone na wiele sposobów. Oprócz interwencji policji, prokuratury i sądów, w każdej gminie powinny funkcjonować: punkty konsultacyjne, hostele i schroniska, zorganizowana pomoc psychologiczno-terapeutyczna oraz prawna. Pomaganie ofiarom przemocy domowej wymaga innego podejścia do zagadnienia niż w wypadku innych form przemocy, ponieważ mamy do czynienia z przestępstwem, bądź jego domniemaniem, gdzie ten sam sprawca wielokrotnie przez długi okres stosuje przemoc wobec tej samej ofiary. Podkreślić należy dużą zależność między ofiarą a sprawcą, których łączą więzy rodzinne, sprawy

majątkowe, uczuciowe, co jest źródłem dodatkowego stresu ofiar i trudności osób pomagających.

Cele operacyjne

- a) utrzymanie i rozwój sprawnie działającego zaplecza terapeutycznego i prawnego;
- b) usprawnienie i reorganizacja działań w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

Zadania do realizacji

1. Budowanie lokalnej koalicji wspierającej i organizującej działania pomocowe na rzecz ofiar, świadków i sprawców przemocy.
2. Stworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie z uwzględnieniem działań profilaktycznych i edukacyjnych.
3. Działania terapeutyczno-informacyjne:
4. Wspieranie działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe w zakresie kompleksowych usług dla ofiar przemocy.
5. Udzielanie pomocy specjalistycznej:
 - 1) prawnej;
 - 2) psychologicznej;
 - 3) socjalnej;
 - 4) współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
6. Prowadzenie akcji profilaktycznych i edukacyjnych:
 - 1) środowiskowych (udział w akcjach i kampaniach);
 - 2) nakierowanych na osoby pomagające (szkolenie pracowników służb społecznych);
 - 3) rozwijanie ruchów samopomocowych;
7. Tworzenie warunków do pracy ze sprawcami przemocy.

Odbiorcy bezpośredni

- a) osoby doznające krzywdy w związkach partnerskich, małżeńskich;
- b) dzieci ofiary i świadkowie przemocy domowej;
- c) społeczność lokalna;
- d) pracownicy służb społecznych (instytucji i organizacji);
- e) sprawcy przemocy.

Realizatorzy

Gminny Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie we współpracy z:

- 1) Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.
- 2) Sądem Rejonowym
- 3) Policją,
- 4) Szkołami
- 5) Organizacjami pozarządowymi.
- 6) Placówkami Służby Zdrowia.

Zadanie będzie realizowane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie.

Wskaźniki

1. Liczba rodzin w których uruchomiono procedurę „Niebieskiej Karty”/rok.
2. Liczba spraw prowadzonych przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/rok.
3. Liczba osób, którym udzielono wsparcia w formie pomocy prawnej i psychologicznej/rok

I.4 Program wspierania rodziny

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która powinna zaspokoić potrzeby każdego z jej członków. Jest miejscem, gdzie człowiek wchodzi w podstawowe dla siebie związki z innymi ludźmi, uczy się bliskości emocjonalnej. Teoria motywacji ludzkiej według A. Masłowa odzwierciedla jak istotne dla człowieka jest zaspokojenie potrzeb życiowych. Realizacja potrzeb niższego rzędu wyzwala dalsze potrzeby oraz dążenie do ich zaspokajania. Ten proces odgrywa zasadniczą rolę w rozwoju i samorealizacji każdego człowieka. Według Masłowa ludzkie potrzeby ułożone są w pewnego rodzaju hierarchię. Podstawą do życia jest zaspokojenie potrzeb fizjologicznych i biologicznych, powinna je gwarantować rodzina. Głównym elementem rodziny jest związek małżeński. Jeżeli związek pomiędzy rodzicami jest zdrowy i funkcjonalny, to dzieci mają możliwość prawidłowego rozwoju. Przez kontakt z matką i ojcem dziecko zaspokaja swoją potrzebę bezpieczeństwa, miłości i przynależności. Na bazie tej interakcji dziecko buduje swoją tożsamość, swoje „ja”, tworząc podwaliny pod przyszłą autonomię człowieka dorosłego. Rodzina wywiera istotny wpływ na kształtowanie się postaw, aspiracji, systemów wartości. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, błędne lub złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję. Następuje przekazanie złych wzorców, z którymi identyfikują i utożsamiają się dzieci.

W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę przestępstwa. W rodzinach zaburzonych brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą.

Wśród przyczyn wpływających na nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny można wymienić:

- 1) konflikty wewnątrzrodzinne spowodowane rozwodem;
- 2) oziębłość emocjonalna;
- 3) uzależnienie od alkoholu lub innych środków;
- 4) przemoc fizyczna i psychiczna;
- 5) nie leczona choroba psychiczna;
- 6) sieroctwo naturalne lub społeczne;
- 7) samotne, niedojrzałe rodzicielstwo.

Cele operacyjne

1. Promowanie rodziny jako wartości,
2. Wzmocnienie sieci poradnictwa rodzinnego: psychologicznego i prawnego,
3. Polepszanie jakości życia rodzin,
4. Wspieranie edukacyjnej i kulturowej funkcji rodziny.

Zadania do realizacji

1. Opracowanie gminnego programu wspierania rodziny (2012 rok GOPS),
2. Praca z rodziną, zmiana modelu pracy z kompensacyjnego na stymulujący i wspierający (na bieżąco wg potrzeb pracownicy socjalni, asystent rodziny).
3. Doskonalenie metod i technik pracy z rodziną – praca w zespole (GOPS).
4. Pomoc w wyrównywaniu szans edukacyjnych i społecznych dzieci i dorosłych:
 - 1) organizacja wolontariatu przy instytucjach oraz organizacjach pozarządowych,
 - 2) organizacja douczania w szkole i środowisku zamieszkania (szkoły, świetlice),
 - 3) realizacja programów rządowych i lokalnych, np. organizacja świetlic środowiskowych, wypoczynku dzieci i młodzieży.
5. Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny.

Odbiorcybezpośredni

Rodziny mieszkające na terenie Gminy Dębowiec.

Realizatorzy

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z:

- 1) Kościołami, związkami wyznaniowymi,
- 2) Szkołami,
- 3) Sądem Rodzinnym,
- 4) Organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki

- 1) Liczba rodzin w przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze/rok.
- 2) Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia i pomocy asystenta rodziny/rok.
- 3) Liczba osób, którym udzielono wsparcia w formie pomocy prawnej i psychologicznej/rok

I.5 Programy na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Światowa Organizacja Zdrowia, jako jednostkę chorobową wprowadziła termin „zespół uzależnienia od alkoholu”. Jest to stan zmian psychicznych i zwykle także somatycznych spowodowany nadużywaniem alkoholu, charakteryzujący się określonymi reakcjami, które z reguły obejmują skłonności do stałego lub okresowego używania alkoholu w celu doznania jego efektów psychicznych, a czasem, aby uniknąć złego samopoczucia wynikającego z braku alkoholu.

Osoby niedojrzałe mają znacznie więcej problemów niż inni z pokonywaniem różnorodnych trudności życiowych. Często sięgają po środki, które w ich mniemaniu ich wspomagają. Dla jednych są to leki, narkotyki, dla innych znacznie łatwiej dostępny alkohol. Narkomania jest określana, jako uzależnienie od środków psychotropowych, którymi są substancje chemiczne. Uzależnienie niezależnie od postaci wpływa destrukcyjnie na jednostkę, powodując jej marginalizację i wykluczenie społeczne. Problemy wynikające z uzależnienia są ściśle związane z innymi problemami społecznymi.

Najczęściej spotykane zagrożenia:

- 1) zagrożenie życia,
- 2) rozpad rodziny,
- 3) utrata miejsca pracy,
- 4) łamanie norm społecznych i prawnych.

Skala problemów wynikających z uzależnienia jest na tyle duża i poważna, że działania w tym zakresie regulowane są ustawą, a każda gmina musi mieć Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W ostatnim czasie do problemów alkoholowych dochodzą inne uzależnienia.

Cele operacyjne

1. Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych.
2. Rozwój edukacji publicznej. Szkolenie przedstawicieli różnych zawodów w zakresie problematyki uzależnień.
3. Rozwój oraz modernizacja bazy materialnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
4. Wspieranie działań mających na celu reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych.

Zadania do realizacji (alkohol)

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych (GKRPA).

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniem, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.
3. Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii, wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.
5. Włączenie Gminy Dębowiec w program pomocy osobom nietrzeźwym prowadzony przez Izbę Wytrzeźwień w Bielsku-Białej.
6. Dofinansowanie działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz inne instytucje w zakresie kompleksowych działań terapeutycznych dla osób uzależnionych.
7. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych w zakresie świadczenia kompleksowych usług dla rodzin, w których występuje problem alkoholowy.
8. Organizacja akcji profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży.
9. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, dostarczających uczestnikom zajęć podstawowej wiedzy i umiejętności w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami.
10. Wspieranie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.
11. Wspieranie działań podejmowanych przez kluby sportowe i instytucje w zakresie organizacji cyklicznych zajęć sportowo – rekreacyjnych oraz doposażenia obiektów sportowo – rekreacyjnych w Gminie Dębowiec.
12. Wspieranie realizacji kompleksowych działań profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży.
13. Współdziałanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębowcu z lokalnymi mediami w zakresie prowadzenia polityki informacyjnej, dotyczącej zagadnień związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
14. Zwiększenie dostępności informacji o miejscach pomocy osobom z problemem alkoholowym i ich rodzinom (w ramach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).
15. Wspieranie działań na rzecz osób z wykluczeniem społecznym.

Zadania realizowane będą w ramach Gminnego Programu Profilaktycznego i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Dębowiec przy współpracy ze szkołami, Policją, Sądem Rejonowym, kościołami, związkami wyznaniowymi i Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Wskaźniki

4. Liczba rodzin, w których występują problemy z uzależnieniem, którym udzielono pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.
5. Koszt realizacji programu pomocy osobom nietrzeźwym prowadzony przez Izbę Wytrzeźwień w Bielsku-Białej/osobę.
6. Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia w zakresie świadczenia kompleksowych usług dla rodzin, w których występuje problem alkoholowy.

Zadania do realizacji – (narkomania)

1. Diagnoza problemów związanych z używaniem i dystrybucją narkotyków.
2. Organizowanie miejsc interwencji i alternatywnego spędzania czasu.
3. Podjęcie działań prewencyjnych, stworzenie warunków do działań.

Odbiorcy bezpośredni

1. Dzieci i młodzież z terenu Gminy Dębowiec.
2. Osoby potrzebujące pomocy.
3. Rodziny osób, w których zauważono niepokojące zjawiska.
4. Ogół mieszkańców Gminy Dębowiec.

Realizatorzy

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we współpracy ze:
2. Szkołami
3. Policją
4. Sądem Rejonowym
5. Kościołami, związkami wyznaniowymi
6. Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zadania realizowane będą w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Wskaźniki

1. Liczba rodzin, w których występują problemy z uzależnieniem, którym udzielono pomocy psychospołecznej i prawnej.
2. Koszt realizacji programu pomocy osobom uzależnionym od narkotyków/rok.
3. Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia w zakresie świadczenia kompleksowych usług dla rodzin, w których występuje problem narkomanii.